

MMS 16-94

VILVAKOKA

1991 November

Tartalomjegyzék

Bartha Zsuzsanna: Elnökségi tudósítások	3
Licskai István: Jelentés az európai ifjúsági konferenciáról	11
Húsz éve kapjuk a vakok személyi járadékát	15
Vano Imerlisvili: Magyarok Grúziában és a grúzok Magyarországon	16
A tudomány világából	19
Dr. Csobay Ildikó — dr. Vértés László: A vaknevelő intézetekről	20
Lak István — Hidvégi Andrea: Egy játék margójára	21
Kas László: Akiknek egy keréssel több volt	22
Kiss János: Törődjük többet az egészségünkkel!	23
Dr. Orliczki János — Göllész Zoltán: Családi hétvége Boglárlellén	25
Otto Braun: A balszerncse bajnokai	26
Kas László: Zenei rovat	28
Kas László: A zene világnapjára	29
Csapó Endre: Brailab plusz-vagy IBM PC?	31
Számítógépes tábor	32
Szabó Lászlóné: Vendégségben nyelvrokanainknál	33
Pis Mátyásné: Egy jól sikerült kirándulásról	35
Közlemények — hirdetések	35

A Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének havi folyóirata. Felelős kiadó: Erhartné dr. Molnár Katalin. Felelős szerkesztő: Bartha Zsuzsanna. Szerkesztőségi munkatársak: Kas László olvasószerkesztő, Lak István szakmai szerkesztő. Kiadóhivatal: 1146 Budapest, Hermina út 47. Telefon: 1-210-440/14 mellék. ISSN szám: 0209-6765. Előfizethető a megyei szervezeteknél: egész évre 120 Ft-ért (a tárgyévet megelőző év november 30-ig), fél évre 60 Ft-ért (a tárgyév II. féléve előtti május 15-ig).

Elnökségi tudósítás

A MVGYOSZ Országos Elnöksége 1991. szeptember 25-én ülésezett. Igazoltan Szabó József hiányzott hivatali elfoglaltsága miatt később érkezett. Az elnöki köszöntő után kezdetét vette a napirendek megvitatása. Az első két napirendi ponthoz meghívottként Elekesné Horváth Márta, a rehabilitációs osztály vezetője volt jelen. Az elnökség tagjai a megyei szervezetek beszámolóit kellő időben megkapják hanganyagban az elnökségi ülések előtt. Így alkalmasuk van alaposan áthallgatni és kérdéseikkel felkészülni.

Először a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei beszámoló tárgyalására került sor. A megyét Horváth István elnök és Dr. Kiss László titkár (maga is elnökségi tag) képviselte. Az alapos beszámoló részletes betekintést ad a megyei szervezet életébe. A mellékletben ezt önök is áttanulmányozhatják.

Dr. Kiss László szóbeli kiegészítőjében elmondta, hogy a megyei szervezet épületének esetleges privatizálása veszélyezteti a szervezet működését. Többek között az egyik korábbi jogelőd - az Ipartestület - is benyújtotta igényét a jelenlegi irodahelyiségre. Ehhez a témához kapcsolódóan kérdezte meg dr. Jáksó László, hogy a szervezet nem akarja-e megvásárolni ezt a jelenlegi épületet. A válaszból kiderült, hogy amennyiben lehetőségük nyílik rá, úgy élni fognak az alkalommal. Horváth István elnök kiegészítője örömmel szólt

arról, hogy az énekkar problémái megoldódnak lassacskán.

A megyében különösen nagy probléma a tagok munkábehelyezése. Két év óta nem tudtak telefonkezelői munkakörbe sorstársat elhelyezni. Nagy gondot jelent az is, hogy a tagság nagy része nyugdíjas. Kuminka Györgyné kiemelkedőnek nevezte a megyei szervezetnek a vak gyermekek szüleivel való kapcsolattartásban végzett munkáját.

Összegezve: az elnökség elismeréssel elfogadta a beszámolót.

Második napirendi pontként a Budapest és Pest megyei szervezet számolt be munkájáról. A beszámoló a mellékletben megtalálható.

A megyei szervezetet dr. Molnár Antal elnök és Pinviczki György titkár (mindketten elnökségi tagok is) képviselték. Volt, aki a beszámolót egy kissé rövidnek találta. Dr. Jáksó László igen sok kérdést tett fel, így többek között a főváros és a megye szétválasztásának lehetősége felől érdeklődött. Ki finanszírozza az olyan kultúr csoportokat, mint a Homérosz Énekkar, a Landini Együttes, avagy a Melódia Zenekar? A megyei szervezet költségvetése elválasztható-e a központétól?

A kérdésekre adott válaszokból kiderült, hogy jelenleg csupán csak az anyagi vonzatokat tekintve sem oldható meg Budapest és Pest megye, valamint a központ és a megyei szervezet különválása, mivel a központ és a megyei szervezet élete és tevékenysége sok-sok szá-

4

lon összefonódik. A fentiekben említett kultúrcoportokról elhangzott, hogy nemcsak Budapestet képviselik hazai, illetve külföldi szerepléseiken,

hanem a MVGYOSZ egészét, így pénzügyi támogatásuk a megyei szervezet és a központ közös feladata.

A főtitkár köszönetét fejezte ki Pinviczki Györgynek, aki teljes odaadással, sokszor szabadidejét feláldozva látja el a sorstársak érdekképviselését.

Összegezve, Kuminka Györgyné elnök a beszámolót tényszerűnek, lényegretörően tömörnek minősítette.

A harmadik napirendi pont a MVGYOSZ első félévi gazdálkodásának áttekintésével foglalkozott. A téma előadója Bódis Károlyné a pénzügyi osztály vezetője volt, hivatalból jelen volt még Cserna Sándor hivatalvezető helyettes.

A beszámolót a mellékletben megtalálják. Szóbeli kiegészítésként még az alábbi információk hangzottak el:

— 3,8 millió forinttal több lett a kiadásunk. Ezen összeg megszerzése érdekében levéllel fordult a szövetség több illetékes szervhez (Miniszterelnöki Hivatal, Pénzügyminisztérium, stb.).

— Levelet intézett Bod Péter Ákos ipari- és kereskedelmi miniszterhez annak érdekében, hogy a közmű díjakat (víz, villany, gáz, csatorna) a szövetségnek a kedvezményes lakossági áron számlázzák.

— 2,6 millió forintot kapott szövetségünk a Rehabilitációs Alaptól a tervezett speciális szakiskolában történő gyógymasszázsoktatás eszközeinek beszerzésére. Az iskola épületre pályáza-

tot nyújtottunk be. Ha nem kapunk időben megfelelő épületet, akkor erre az esetre is megvannak az elképzelések a képzés beindítását illetően.

— A Társadalombiztosítási Főigazgatóságtól kapott öt millió forint felhasználásáról a szövetségnek tételesen el kell számolnia az illetékes szervek felé.

— A Vakvezető Kutyaképző Iskola területén engedélyt kapott egy állatorvos a működésre, s ennek fejében szerződést kötve az iskolával teljesen ingyenesen ellátja az iskola kutyaállományát.

— A pénzügyi osztályon beindult a számítógépes rendszer, s a szükséges programok beüzemelése folyik.

A napirend lezárásaképpen elfogadták azt az állásfoglalást, hogy amennyiben a Társadalombiztosítási Intézettel sikerül egyeztetni, a jövő év elejétől a megyei titkárok javadalmazása tiszteltdíj formájában történjék.

Végül bejelentések következtek:

— Dr. Szigeti György tájékoztatást adott arról, hogy a Baranya megyei szervezet elnöksége ülésezett és megvitatta a Világ Világossága Alapítványhoz való intézményes csatlakozás lehetőségét, mely kérdésben érintett megyék még Somogy, Tolna és esetleg Zala. Kérte, hogy a kapcsolatfelvételt a főtitkár koordinálja.

— A RECOGNITA Alapítvány 1991. szeptember 28-án tandem-kerékpár bemutatót rendez. (A rendezvényről a Vakok Világa részletesebben is beszámol - a szerk. megjegyzése.)

— Az OMFB lehetőséget adott arra, hogy szövetségünk vakügyi gyógyászati segédeszközökre vonatkozó fejlesztési elképzeléseit előterjessze.

— Tizenhat család részvételével került megrendezésre Boglárlellén a látás-sérült gyermekek családi hétvégi, szakmai programja.

— A Turista Szakosztály levélben mondott köszönetet a kirándulásuk alkalmából a boglárlellei üdülőben részükre biztosított elhelyezésért, a személyzet figyelmes munkájáért.

— 1991. október 1-jén a MEOSZ Székházában vitatja meg a négy érdekképviseleti szervezet, valamint a Szociális- és Egészségügyi Bizottság képviselője a szociális törvény tervezetét.

— 1991. október 2-án egy neves német cég egynapos bemutatót rendez a Gyengénlátók Általános Iskolájában, látás-

sérültek számára alkalmas elektronikus segédeszközökből.

— Kuminka Györgyné röviden szólt a négy főből álló delegáció sikeres lengyelországi útjáról. Bővebb beszámolót olvashatnak majd a lapban. A lengyel testvérszervezet jövő év tavaszán látogat el Budapestre.

— Az elnökség felhívja a megyei szervezetek figyelmét arra, hogy szorgalmazzák az Állami Biztosítótársaság és a helyi közlekedési vállalatok között a balesetbiztosítások megkötését.

Az ülés az elnöki zárszóval ért véget.

1. sz. melléklet

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei szervezet beszámolója az 1984-től napjainkig terjedő tevékenységéről (kivonat)

Az 1953-ban alakult megyei szervezetünk életében jelentős változásokat hozott az elmúlt hét esztendő, ugyanúgy mint társadalmunkéban.

Jelen beszámolási időszakunk kezdetén taglétszámunk 1087 fő volt, ma pedig 1251 fő. A tagok szervezését részben területfelelőseink látják el, részben pedig szervezetünk irodája a hozzánk beérkezett vakok személyi járadékát megállapító határozat alapján.

Sorstársaink 67 %-a nyugdíjas korú. Tizennyolc éven aluli sorstársaink aránya 1 %, de sokkal többet mond az a tény, hogy a harminc éven aluliak részaránya 6 %. Ezek az adatok eleve meg-

határozzák szervezetünk feladatait és egyben lehetőségeit a jövőre nézve. A gyengénlátók aránya az összlétszámon belül 9 %.

Megyei szervezetünk élén a közgyűlés által választott héttagú elnökség áll. A beszámolási időszakban az elnökség személyi összetétele jelentősen megváltozott. Az átlagéletkor 45 év, a legfiatalabb 31, a legidősebb 57 éves. Elnökségünk a kötelező negyedévenkénti üléseken kívül, a mindenkori aktuális feladatoknak megfelelően, rendkívüli üléseket is tart. Emellett, általában hetenként és keddi napokon, kötetlen megbeszélésekre is összejövünk.

Az elnökségi munkát segíti elő a fokozatosan kiépített területfelelősi hálózat. Ez lényegében azt jelenti, hogy a korábbi közigazgatási határoknak megfelelően, a megyében lévő városok és azok vonzáskörzetében élő sorstársaink részére területfelelősöknek adtunk megbízást. Jelenleg tizenkét területfelelősünk van.

6

Megyei szervezetünk adminisztrációs munkáit Nikolov Miklósné látta és látja el folyamatosan. 1989-től négyórás munkaidőben Nagy Lajosné segíti még az ad-

minisztrációs tevékenységet. Feladataikat, melyek sokrétűek, mindketten kifogástalanul látják el.

Természetesen tagnyilvántartásunkban nem szerepelnek a megye területén lévő látássérült gyerekek. Ezeddig 47 látássérült gyermekről van tudomásunk. Szervezetünk 1989-től foglalkozik rendszeresen a megyékben élők, illetve gyengénlátó gyermekekkel. Említésre méltó, hogy 15 gyermekünk saját lakóhelyi környezetében végzi tanulmányait. A szülők és a gyermekek részére évenként a tanév kezdete előtt fórumot tartunk, mely alkalommal időszzerű tájékoztatást adunk, s az anyagi lehetőségek szerint támogatást nyújtunk nekik. Gyermekeinknek karácsonyi ünnepséget is szervezünk, ahol ajándékokat osztunk ki. Tevékenységünkben folyamatosan számíthatunk a KIVANIS Klubra, valamint a PIÉRT Vállalatra.

Tagjaink közül 375 fő munkaképes korú. Közülük 86 sorstársunk dolgozik. 51 fő telefonkezelő, 6 fő gyógymasszőről van tudomásunk, 8 tagtársunk folytat szellemi tevékenységet, a többiek egyéb munkaköröket látnak el, mint például fűtő, portás, segédmunkás, szakipari tevékenység, stb. A megyében tapasztalható nagyarányú munkanélküliség kihatásai fokozott veszélyt jelentenek sorstársainkra.

Megyei elnökségünk mindig kiemelkedő feladatának tekintette a szervezeti

életet. Évente négy-öt alkalommal zenés, táncos rendezvényt tartunk, ahol általában 70-100 fő jelenik meg. Emellett irodalmi esteket, jogi tanácsadást és felvilágosító jellegű előadásokat szervezünk. Csoportos kirándulásaink alkalmával bejártuk az országot és eljuttunk külföldre is.

Tagtársaink rendszeresen részt vesznek a szövetség által rendezett országos vetélkedőkön. Megyei szervezetünk 1990. áprilisában Borsodi Randevűn címmel rendezett országos találkozót.

Szervezetünk Horváth Attila Kórusa 1988-ban ünnepelte a 20. éves fennállását. Kultúrcsoportunk általában a megyei szervezet rendezvényein, de sokszor szociális otthonokban, idősek klubjaiban ad műsort.

A beszámolási időszakban folyamatosan biztosított volt a pontírás és olvasás oktatása, Szilágyi József tiszteletbeli elnökünk által.

Folyamatosan működik szervezetünkönél a hangoskönyvtár a Szabó Lőrinc Városi Könyvtár támogatásával.

Megyei szervezetünk elnöksége különös figyelmet fordít a gazdálkodásra. Ez a figyelem kiterjed az ellátmányra és az adományra is. Mindent elkövetünk fenntartási költségeink csökkentése érdekében.

Jelenleg szervezetünknek kincstárjegyben lekötve 1 millió forint adománya van. Ezenfelül a folyószámlánkon mintegy 190 ezer forint készpénzzel is rendelkezünk. Az adományszámlánkra befolyt pénzeszközöket államilag garantált kötvényekben forgatjuk, így biztonsággal számíthatunk jelentős kamathozadéokra is. A megváltozott feltételek között rendszeresen indulunk pályázatokon is. E gazdálkodás eredmé-

nyeképpen 1989-ben 150 tagtársunkat ezer-ezer forint rendkívüli, egyszeri szociális segélyben tudtuk részesíteni. Anyagi fedezetünk biztosított lehetőséget székházunk teljes belső felújítására az év során.

A megyei és városi önkormányzatokon kívül változatlanul tartjuk a már eredményesen kiépített kapcsolatainkat a megyében működő vállalatokkal. Sok esetben az elmúlt évek hagyományosan jó kapcsolatai segítenek át bennünket a változások nehézségein és több esetben tapasztaltuk azt is, hogy a létrejött új szervezetekkel szemben ezáltal előnyben vagyunk.

2. sz. melléklet

Budapest és Pest megyei elnökség beszámolója

Beszámolómat Elnökségünk munkájával kezdem.

Elnökségünk megválasztása óta éves munkatervben határozta meg feladatainkat. Üléseinket havonta megtartottuk. Mindig határozatképesek voltunk. Egy-egy alkalommal általában három napirendi pontot vitattunk meg. Határozatokat hoztunk évről-évre többek között az üdültetésben részesülhetők, valamint a segédeszközt vásárolható személyek köréről. Kialakítottuk a kulturális munkaterveket. Feldolgoztuk a taggyűléseken felvetett problémákat. Amíg működött a közlekedésbiztonsági tanács részt vettünk annak munkájában. Javaslatokat tettünk a hangjelzéses lám-

pák szükség szerinti felszerelésére, a járdák, terek rendjének kialakítására. Minden évben beszámoltattuk a körzeti csoportok elnökeit, valamint érdi és nagykőrösi klubjaink vezetőit. Különös figyelmet fordítottunk az iskolából kilépő diákok továbbtanulási és pályaválasztási lehetőségeire.

Segítettük a telefonos szakcsoport megalakítását. Vezetőjüket évenként beszámoltatjuk végzett munkájukról és terveikről. Amíg lakásokat kaptunk a Fővárosi Tanácstól javaslatokat tettünk a bérlőkre. Taggyűlési felszólalás alapján javaslatunk a Főtitkár asszonynak, hogy a Társadalombiztosítási Főigazgatóságnál járjanak el annak érdekében, hogy a fehér botokat megyei szervezetinknél válthassák ki az igénylők.

Hivatali munka

A hivatalban a titkárral együtt négy főfoglalkozású dolgozó igyekszik a feladatokat elvégezni. Tagfelvétel hétfői napokon történik folyamatosan. Ügyféléfogadás szerdai nap kivételével minden nap tartunk. Határidős munkáinkat mindig pontosan elvégezzük. A személyi kartonokat teljesen átírtuk és a központ részére is elkészítettük. A számítógépet üzembe helyeztük és a tagnyilvántartó program beírását elkezdük. Munkába helyezést folyamatosan végzünk. A kedvezmények kartonra való felvezetése minden évben megtörtént. Adományszámlánkat vezetjük és naprakész állapotban tartjuk.

Kapcsolataink

Szoros kapcsolatot tartottunk fenn a tanácsokkal. Amióta az Önkormányzatok megalakultak Budapesten mind a

8

22 Polgármesteri Hivatalt megkerestük, a megyében ez a munka folyamatban van. Minden jogos kérésünkre segítséget kaptunk a Nyugdíjfolyósító Igazgatóságtól. Nagyon jónak mondható kapcsolatunk a Fővárosi Kefe és Seprűgyártó Vállalattal, a Vakok Általános Iskolájával. A Gyengélátók Iskolájával kapcsolatunk most kezd közvetlenebbé válni. A Központi Elnökség megbízásából részt veszünk a "Telefonnal a rászorultakért" alapítvány munkájában. A szükséges adminisztrációt is mi végezzük. A Vakok Intézetében kialakult válságos helyzet kivizsgálására létrehozott bizottságában a szervezet titkára képviselte Szövetségünket. A Vakok kertje működtetését szervezetünk felügyeli. A Fővárosi Kertészeti Vállalattal ennek érdekében jó kapcsolatot alakítottunk ki. A kertben alkalmanként rendezvényekre is sor került.

Egyesületi tevékenység

Biztosítjuk a Homérosz kórus, a Melódia együttes, a Landyni együttes működési feltételeit, a sakk szakosztály terem igényeit. Nyelvtanfolyamokat és telefonkezelői tanfolyamokat szerveztünk. Minden segítséget megadtunk a kézimunka tanfolyam működéséhez is.

Amióta szervezetünk felügyeli a túrista szakosztály tevékenységét minden segítséget megadunk munkájuk zavartalan végzéséhez. Az elmúlt években több alkalommal szerveztünk cipő, ruha, tisztítószer és burgonya vásárt.

Tisztelt Központi Elnökség!

Beszámolóm csak körvonalazni tudta azt a sokrétű munkáját Elnökségünknek és szervezetünk irodájának, amelyet az elmúlt években végeztünk. Kérem még tekintsék át a mellékelt táblázatokat és alakítsák ki véleményüket. Az ülés alkalmával szervezetünk Elnökével együtt várjuk kérdéseiket, amelyekre legjobb tudásunk szerint igyekszünk válaszolni.

Táblázatok

Dolgozó tagjaink száma:

Telefonkezelő	602
Főv. Kefe és Seprű	239
Egyéb	400
Könyvtáraink olvasóinak száma	
Braille könyvtár	79
Hangos könyvtár	881

Taglétszám	Vak férfi	Vak nő	Gyl. férfi	Gyl. nő	Összesen
1988. jan. 1.	1739	2160	161	221	4281
1989. jan. 1.	1665	2063	159	212	4099
1990. jan. 1.	1611	2026	158	201	3996
1991. jan. 1.	1631	2042	166	206	4045
1991. aug. 31.	1579	1968	174	201	3922

3 sz melléklet

A MVGYOSZ első félévi
gazdálkodásáról beszámoló
(kivonat)

Az előző évek gyakorlatával megegyezően az 1991. évre is elkészítettük szövetségünk éves kiadási és bevételi tervét.

Bevételi tervünket 43 860 eFt-ban határoztuk meg, melyből 38 000 eFt az állami támogatás összege. Ezt az állami támogatást az Országgyűlés Költségvetési Bizottsága 35 990 eFt-ra módosította. A bevételi kiesést saját forrásból nem tudjuk pótolni, mivel ez a tagdíj, a folyóiratok vagy az üdülési díjak ismételt emelését jelentené.

1991. január 1-jén kaptunk értesítést arról, hogy beadott pályázatunkra a Rehabilitációs Alapból 2 650 eFt támogatást kaptunk.

Az 1991. első félévi bevételek és kiadások adatait a táblázatok részletesen tartalmazzák.

A teljesítés mértékének az előirányzathoz képest féléves szinten 50 %-ot kell mutatnia, mivel akkor mondható ideálisnak a teljesítés szintje. Alacsony százalékos teljesítés mutatkozik a tagdíj és a folyóirat bevételénél, ami a III. és IV. negyedév folyamán várhatólag realizálódni fog.

A kutyaiskola alacsony bevételi teljesítése (16 %) már augusztus hó folyamán változott, mivel a kutya-exportból származó közel 300 eFt megérkezett.

A 86 %-os üdülési bevétel mutatója is reálisnak mondható hiszen a nyári üdülések bevételi előírása már nagyrészt júniusban megtörtént.

Az első félévi összbevételek teljesítése, a módosított előirányzathoz képest 47 %, ami nem lenne rossz arány, ha a kiadásaink is ilyen százalékos teljesítést mutatnának. Kiadásunk viszont a tervhez képest 52 %. A befolyt bevételek pedig nem fedezik a kiadásokat. Meg kell jegyezni, hogy az előírt könyvelési módszer szerint csak a ténylegesen felhasznált anyagok forint értékét lehet költségként elszámolni, a raktárra és az árueladás részére vásárolt anyagok, fogyóeszközök forint értékét csak értékesítéskor illetve felhasználáskor számolhatjuk el.

50 %-on felüli kiadást a bér, a TB, anyagjellegű és az ÁFA költségeknél tapasztalunk. A bér és a TB költség túllépése a júniusi jutalom kihatása, mivel a féléves szinten kimutatott bér-megtakarításnál több jutalmat osztottunk szét.

Jelentős a túllépés az ÁFA költségeinél is. A túllépés oka, hogy a terv készítésekor nem számoltunk a helyiségbérleti díjak után felszámított ÁFA értékével, s bizony jelentős a karbantartási számlákon szereplő ÁFA forint összege is.

A féléves adatok birtokában megpróbáltuk az 1991. évi várható bevételeink és kiadásaink meghatározását. Bevételeink teljesítése várhatóan 99 %-os, kiadásunk előreláthatólag 109 %-os lesz. Kiadásaink körülbelül 3 800 eFt-tal haladják majd meg a módosított előirányzatú tervet. A többletkiadás finanszírozására a költségvetési számla nem nyújt fedezetet, ezért valószínűleg csak az adományszámla terhére tudjuk majd a kifizetések egy részét teljesíteni. ■

9

Főkönyvi szám	Bevétel megnevezés	Eredeti előír.	Módosítás	Módosított előirányzat	1991. I. félév össz. bev.	Telj. % az előír.-hoz képest		1991. évre várható bevételek	
						%	%	Ft.	%
91-2	Tagdíj bevétel	2160	—	2160	134	6	2160	100	
91-3	Üdülési bev.	850	—	850	731	86	850	100	
91-4	Folyóirat bev.	250	—	250	1	0.4	250	100	
91-5	Lapról-hangra	36	—	36	18	50	40	111	
987-1	Hirdetési bev.	72	—	72	72	100	72	100	
987-2	Árueladás bev.	1100	—	1100	558	51	1100	100	
987-3	Hangoskönyv	400	—	400	—	—	200	50	
987-4	Bérleti díj	40	—	40	12	30	40	100	
987-5	Anyag, fogyó-eszk. ért. bev.	25	—	25	—	—	10	40	
987-6	VKI bevétel	625	—	625	102	16	500	80	
987-7	Telefon bev.	2	—	2	—	—	2	100	
99-1	Kvi. támogatás	38000	-2100	35990	17995	50	35990	100	
99-2	Esz. haszn. bev.	60	—	60	—	—	60	100	
99-4	Káresemények miatti bevétel	—	—	—	20	—	40		
99-5	Egyéb bevétel	240	—	240	181	75	250	104	
Összesen:		43860	-2100	41850	19824	47	41564	99	

Főkönyvi szám	Költségcsoport megnevezése	Eredeti előirányzat	Módosítás	Módosított előirányzat	1991. I. félévi össz. ktg.-ek	Telj. % az előirányzathoz képest		1991. évre várható költségek		Eltérés az előirányzathoz képest ezer Ft
						%	%	Ft	%	
51	Anyag ktg.	8650	- 810	7840	3297	42	7500	96	340	
52	Bérlőköltség	12000	—	12000	6410	53	12500	104	500	
53	TB kötelezettség	5160	—	5160	2755	53	5300	103	140	
561	Anyagjell. költség	7580	- 500	7080	3825	54	8600	121	1520	
562	Bérlőjellegű költség	1990	—	1990	1443 TB 801	40	2000	101	10	
563	Nem anyagjell. szolg.	6155	- 700	5455	2671	49	5600	103	145	
564	Bank ktg.	145	—	145	65	45	145	100	—	
567	Bizt. díjak	80	—	80	51	64	90	113	10	
878-2	Árueladás	1100	—	1100	614	56	1400	127	300	
891-1	ÁFA	1000	—	1000	1201	120	2500	250	1500	
Összesen:		43860	-2010	41850	21690	52	45635	109	3785	

Licskai István:

11

Jelentés az európai ifjúsági konferenciáról 1991. július 7-14.

A konferencia megrendezésére Fredericiában, Dánia egyik tengerparti városában került sor a dániai szövetség szép és kényelmes üdülőjében, melyet a különböző vállalatok és magánszemélyek adományaiból hoztak létre. A jó tárgyi feltételek mellett a szervezők, a dániai ifjúsági szövetség precíz, határozott munkájának is tanúi lehettünk, amely nemcsak a tanácskozást tette gördülékenyebbé, de a jó hangulatot is biztosította a konferenciatermen innen és túl.

Az ifjúság konferencia megtartását a Közös Piac anyagi támogatása tette lehetővé, amelyhez az EBU és a dániai szövetség is csatlakozott. Európa 18 országából 50 küldött érkezett, hogy megvitassák közös dolgaikat és bemutassák hazájukat. A konferencia jó lehetőség volt a tapasztalatszerzésre és arra, hogy felmérjük, melyik ország hol tart a vakügy terén. Az előadások és a megbeszélések bármely szerteágazóak is voltak, mind egy nagy téma, az integráció köré csoportosultak. Számomra furcsa volt hallani, hogy a társadalmi jólét vagy technikai fejlettség nem mindig egyenesen arányos a vakok integrációjával. Persze ezek meglete nagymértékben hozzájárul annak megvalósításához.

A magam szerény kútfeje szerint az integráció kérdését két nagy körre bontanám. Az első, ahol létrejön az integráció, a második, amely segíti annak létrejöttét.

Az első területhez a következő főbb területeket sorolnám: a család, az oktatás, a munkával kapcsolatos problémák, a szabadidővel kapcsolatos kérdések (kultúra, sport, stb.). A második csoportba nagyjából a következő tényezők tartoznak: a társadalmi hozzáállás (elsősorban a család és az iskola), a politikai és intézményrendszer, fontosságuk miatt külön kiemelném a törvényeket és bár utoljára hagytam, de jelentőségüket nem lehet eléggé hangsúlyozni, a jó és technikailag magas színvonalon álló, a vakok lehető legszélesebb körének elérhető segédeszközök. Természetesen e kérdéskomplexumban rengeteg az átfedés, hiszen minden mindennel összefügg. A csoportosításokat is el lehet képzelni más erővonalak mentén, de úgy érzem, a kulcskérdések továbbra is ezek maradnak.

A konferencián a legnagyobb hangsúlyt az oktatás, a képzés keretében megvalósuló integráció kapta. A résztvevők többsége egyértelműen az integrált oktatás mellett foglalt állást, bár senki sem vonta kétségbe, hogy ennek is vannak, illetve lehetnek negatív oldalai. De az integráltan tanuló gyermekek társadalomba való beilleszkedésének képessége összehasonlíthatatlanul jobb, mint a védett és főleg elkülönített környezetben felnövő gyermekeké. Az integrált oktatást minden országnak a saját viszonyainak megfelelő módon kell kialakítani. Az integrált oktatásnál a következő alapvető problémák merülnek

12

fel: a család felismeri-e, hogy ez szolgálja a gyermek érdekét, képes-e az iskola fogadni a gyermekeket (tanárok hozzáállása, képzettsége), megvannak-e a speciális tárgyi feltételek (segédeszköz, tankönyv stb.), elég érett-e, alkalmas-e a gyermek az integrált oktatásra.

Itt jegyzem meg, hogy az integrálhatóság nem egy olyan mérce, mely örökidőre érvényes. Minél kulturáltabb egy társadalom, annál magasabb fokon képes integrálni az átlagtól eltérő polgárait.

Néhány példa az oktatás kérdésének megoldására:

— Az első két évet speciális iskolában végzik el a gyermekek és csak utána kerülnek normál iskolába.

— Az integráltan tanulók külön mobilizációs tréningen vesznek részt.

— Jellemző az utazótanárok, illetve speciális korrepetáló tanárok részvétele az oktatásban.

— Fontos egy segítő központ létrehozása, melyhez mind a szülő, mind a gyermek, mind a pedagógus segítségért fordulhat. E központ feladata többek között a gyermek tananyaggal és segédeszközzel való ellátása is.

— Van, ahol a fogyatékosoknak külön tantermet építenek vagy alakítanak ki a normál iskolában. Ez szerintem, amellet, hogy drága, nem oldja meg az integrációt.

— Van, ahol a szülőre bízzák, hogy a gyermek normál vagy speciális iskolában tanuljon, netán otthon végezze a tanulmányait.

— Azok számára, akik nem képesek résztvenni az adott szinten megvalósuló integrált oktatásban, fenn kell tartani a speciális iskolákat. Ez persze nem lehet ürügy az integrált oktatásról való lemondásra.

— Jellemzőek az iskola utáni vagy azzal párhuzamosan speciális szakmai tanfolyamok. A tanfolyam elvégzése után a szervezők segítenek az elhelyezkedésben is.

És itt máris áttérnék a másik fő problémára, a munkalehetőségekre. Egész Európában komoly gondot okoz a munkanélküliség. Ha a munkaerőpiacon is érvényesül a szabadverseny, csak akkor szállhatunk be jó esélyekkel ebbe a küzdelembe. A fogyatékos képes beilleszkedni a munkahelyi kollektívába, ha rendelkezik a megfelelő segédeszközökkel, illetve háttérsegítséggel és legalább olyan jó, de ha lehet, inkább jobb szakember, mint az adott területen a többség. Ellenkező esetben a munkaadó mindig a látót fogja választani. Ettől csak abban az esetben fog eltérni, ha a fogyatékosok alkalmazása után különböző kedvezményeket kap, illetve ezek mellőzése esetén kötelezően be kell fizetnie bizonyos összeget, ún. fejpénzt. Az utóbbi módszert azért tartom jobbnak, mert az így befolyt összeget a szövetség széles körben fel tudná használni a tagsága érdekében.

Európában nagyjából ugyanazok a szakmák nyitottak a látássérültek számára, mint nálunk, kivéve talán az újságírói vagy bemozdói szakmákat. A hollandoktól hallottam számomra két, teljesen új foglalkozásról, az elektrotechnikusról és a grafikustechnikusról. Sajnos azonban nem volt módom ezekre rákérdezni, így elképzelhető,

hogyan valamilyen félreértettem. Nagy gondot okoz mindenhol a telefonközpontok automatizálása. Egyre jobban kiszorulunk erről a hagyományosan vakok számára fenntartott munkaterületről. Ez ellen a magasabb szintű és többirányú képzéssel lehetne védekezni. Például a telefonkezelők ellátnának ügyfélszolgálati, diszpécseri funkciókat vagy egy-egy más, ehhez a munkakörhöz kapcsolható feladatot. Nagyon fontos lenne az idegennyelvi képzés is.

Európában - tudomásom szerint - a következő foglalkozási ágakban dolgoznak látássérültek: kefekötő, telefonközpontos, kéziszövő, hangoló, fizioterapeuta (masszőr), bemondó, újságíró, szociális dolgozó, menedzser, tanár, jogász, pszichológus, programozó (elektrotechnikus, illetve grafikustechnikus).

A taggyűléseken sokszor elhangzik a vád, hogy miért nem keres a szövetség új munkalehetőségeket a vakoknak. Szerintem ez csak az érem egyik oldala. Úgy gondolom, hogy új munkaterületek felkutatásához az igazi hajtóerőt nem egy hivatali apparátusban kell keresnünk, hanem a minden emberben meglévő egyéni ambíciókban. Ez persze feltételezi, hogy az egyén kellő ismerettel és önismerettel rendelkezik saját képességeiről, illetve az előtte álló feladatokról. Ebben a szisztémában a szövetség elsősorban azzal foglalkozna, hogy összehangolja a jelentkező igényeket, illetve konkrét esetekben, azok elbírálása után biztosítsa tagjai számára az erkölcsi, illetve anyagi támogatást. Egy-egy újszerű vállalkozás támogatása, illetve nyomonkövetése azért is hasznos, mert a későbbiek során értékelni lehet a tapasztalatokat, tovább-

bá mintaként szolgálhat azok számára is, akik kevesebb úttörő hajlammal rendelkeznek.

A konferencián szó esett arról is, mennyire fontos az elfogadtatás szempontjából a megjelenés és a viselkedés. Már kisgyermekkorban a szülőknek is figyelnie kell arra, hogy a gyermekük ne lógassa a fejét, nézzen arra, akivel beszél, tisztán, gondosan öltözködjék stb. Egy sor olyan dologra, ami rendkívüli módon befolyásolja a látókat a rólunk alkotott véleményük kialakításában. A helyes tartás, illetve a mozgáskészség kialakításában fontos szerepe van a sportnak. És itt nemcsak a versenyszerű sportolásra gondolok. A sportolás még hatásosabb szolgálja az integrációt, ha látókkal közösen csináljuk. Néhány, nálunk még kevésbé ismert vagy népszerű sportot szeretnék felsorolni: evezés, úszás, tandem, kosárlabda, tollaslabda, body building, céllövészet, sífutás, vízisí. Szerintem célszerű lenne valamilyen önvédelmi sportot is adaptálni. Ha nem is sport, de ehhez a témakörhöz tartozik a táncoktatás, a viselkedéskultúra oktatása. A szabadidőről, illetve az információáramlás biztosításáról szólva jó példa az újságok számítógépre vitele, a számítógéppel nagyítható, illetve hangosítható teletex. Jó lenne, ha a múzeumokban általánossá válna a tapintható makettek és a magnós idegenvezetés alkalmazása. Az sem lenne hátrányos, ha a teremőrök figyelmét felhívnánk, mit tegyenek, ha egy vak téved a múzeumba. Jó ötletnek tartom a Franciaországban alkalmazott módszert is, amely szerint a mozikban az

14

éppen futó filmhez a vakok kölcsönözhetnek egy magyarázó szöveget tartalmazó kazetát, amely az előadás alatt segíti őket a tájékozódásban.

A mozgáskészség, a fellépés, a személyiség fejlesztéséhez jó eszköz a színjátszó kör, de még inkább az önismereti csoport és a drámajáték, ha lehet, szintén látókkal közösen. Hasznos lenne minél több látó játékot vakosítani.

Az ifjúsági szövetségek munkájáról és létrehozásáról szólva megállapítható, hogy ez elsősorban az iparilag és társadalmilag fejlett, jó szociális háttérrel rendelkező skandináv államokra jellemző. Feladatuk az ifjúság megszervezése, összefogása, mozgósítása különböző célok elérésére, illetve az érdekvédelem. Ezekben az országokban az ifjúsági szövetségek több kisebb helyi csoportból állnak, amelyek a közös ügyekben összehangoltan tevékenykednek, de egyebekben önszabályozó módon, a saját igényeik szerint működnek. Eszközeik a külvilág felé a különböző határozatok hozatala, illetve társadalmi kampányok szervezése. Nálunk az önállóan működő ifjúsági szövetségre úgy látom még nem érett meg a helyzet, de mivel van elég tennivaló, ezt részben talán az ifjúsági klub, illetve több kisebb klub (vagy nevezzük bárminek: szakkör, csoport stb.) felvállalhatnák. Ezek feladata az lenne, hogy konkrét célok érdekében felkeltsék a fiatalok aktivitását.

Befejezésül szeretném vázlatosan ismertetni a négy kérdést, mellyel kapcsolatban határozatilag foglalt állást az ifjúsági konferencia. Sajnos a pontos

szöveg még nem áll a rendelkezésemre, mert a szervezők nem küldték meg.

1. határozat: A konferencia az integrált oktatás mellett foglal állást, melynek részeként a speciális képzést tanácsadó központok segítsék (pontírás oktatása, életvezetési, kommunikációs tréningek, segédeszközök biztosítása stb.).

2. határozat: Mivel fontos, hogy milyenek látnak bennünket, a konferencia külön állást foglalt a testnyelv kutatások tapasztalatainak hasznosítása mellett. Javasolja, hogy az EBU foglalkozzon a kérdéssel és ajánlja az országok közti tapasztalatcserét. Fel kell hívni a szülők, az orvosok és más, a látásérültekkel foglalkozó szakemberek figyelmét a témára. Eszközként ajánlja a sportot, a jógát, a tánc- és illemoktatást, a drámajátékot, a divattal kapcsolatos információk biztosítását stb.

3. határozat: A konferencia támogatja az ifjúsági szövetségek létrejöttét és a szövetségeket is erre kéri.

4. határozat: A konferencia hasznosnak ítéli a használt segédeszközök, főleg számítógépek továbbadását a volt szocialista országokban szövetségek, illetve országok közti megállapodás keretében.

Ezzel kapcsolatban az a kételyem, hogy önmagunkhoz képest talán fejlődni fogunk, de fennállhat annak a veszélye, hogy a nyugati országokhoz képest konzerváljuk a lemaradásunkat. Van egy mondás, amely körülbelül így hangzik: Akinek kevés a pénze, annak mindig a legjobbat kell megvennie.

Befejezésül szeretném megköszönni a Magyar Vakok és Gyengénlátók Országos Szövetségének, hogy lehetővé tette számomra ezt az utat.

Húsz éve kapjuk a vakok személyi járadékát.

Nem könnyen elért eredmény. Úgy 1963-ban kezdődött. Megkérdezett valaki: adnám-e nevemet egy, a vakok egzisztenciális járadékát kérelmező beadványhoz. Adtam... Az akkor ősszel megtartott budapesti és pest megyei taggyűlés elnökségi asztalához egyik, az ügy lelkes szószólója, - Simon József tagtárs - 121 aláírást, azaz odagépelte nevet tartalmazó beadvány-tervezetet adott át a szövetség akkori elnökének, dr. Vas Tibornak. Az elnöki reagálás - ahogy visszaemlékszem - a vártnál higgadtabb volt; a vezetőségnek ez a beadvány jól jön - hallottuk, - ezzel a megtámogatással könnyebb lesz a kérelmet útjára indítani. Határozat született: Az anyagot a vezetőség terjessze elő az Egészségügyi Minisztériumhoz és más illetékes szervekhez.

Az esztendő múltára hírek érkeztek, hogy a pénzellátás gondolatával mindenki egyet ért, de hát a pénz... Ha azonban egyszer lehetőség lesz...

Az akkori főtitkár, dr. Körner György, egyik üdülése során az Országos Tervhivatal rangos beosztású, az Eletszínvonal Bizottságban dolgozó tisztviselőjével került közelebbi kapcsolatba. Ennek eredményeként a tárgyalások tempója lényegesen felgyorsult.

1970-ben nyilvánvalóvá lett, hogy a kért ellátás rövidesen, a következő évben meglesz. Tervgazdálkodásos rendszerünkben, 1971-ben kezdődött a IV. ötéves terv. Ekkor, július 14-én kormányhatározat született, majd november 30-án az Egészségügyi Minisztérium a végrehajtási rendeletet is kiadta.

15

Ezen jogszabályok értelmében a 18. életévüket betöltött vak embereket - kevés kivétellel - vakok személyi járadékában kell részesíteni. A méltányosság szempontjának figyelembe vételével 18. életévüket be nem töltött személyek is részesülhetnek a járadékban. Kérelemre - a vakok iskolájának igazolását becsatolva - az iskola bejáró tanulóit is kedvezményezni lehet. A járadék 500 Ft. alapösszeggel indult, a végrehajtási jogszabályban azonban elrendelték, hogy a nyugdíjak központi emelésével - évenként - ezt az ellátást is növelni kell (ez az emelés akkor két százalék volt). A pénzellátás folyósításának kezdete: 1971 október 1-je volt.

Nem részesülhetnek ezen járadékban az intézetekben elhelyezett sorstársak. Bizonyos értékhatár feletti jövedelem esetén az ún. szabad pályán dolgozók sem kaphatják azt meg. Ez utóbbi kategóriába tartozók javára az értékhatárt jelentékenyen sikerült növelni. A szövetség országos elnöksége már két, egymást követő ciklusban is kezdeményezte az intézetekben élők javára az ellátás kiterjesztését. Sajnálatosan, e kezdeményezések eddig nem jártak eredménnyel. E figyelemre méltó évforduló kapcsán is csak buzdítani tudok: az országos elnökség a küzdelmet ne hagyja abba!

Szükségtelennek tűnhet talán, hogy további elemzésekkel kössem le olvasóinkat. Mégsem érdektelen tény, hogy az eredeti, 500 Ft alapösszeg az önállóan folyósított járadéknál jelenleg 6150 Ft. Megközelítő egység sincs azonban a nyugdíjakkal összevontan folyósított ellátásoknál. Lapunk, a Vakok Világa is többször közölte már e megállapítást, f. év szeptember 6-án megtartott

16

budapesti közgyűlésünkön több felszólaló tagtárs hasonló megállapítást fejtett ki. Válaszában a főtitkár, Erhartné dr. Molnár Katalin ezt megerősítette. A

rendszer egységesebbé tétele mellett a nyugdíjasok alacsony jövedelmei is indokolják az ellátási differenciák egymáshoz közelítését.

Nem anyagi, de mégis lényeges téma, hogy a járadék eredeti megnevezéséhez vissza kell térni, ezt pedig a MGVYOSZ-nek kezdeményeznie kell: vakok személyi járadéka legyen ismét - és pedig egységesen - a megnevezés. Néhány év alatt elterjedt és már-már álta-

lánossá vált a "Vak személyi járadék" fogalma. Képtelen jelentésbeli, akár nyelvtani hangzását - gondolom - elemezni szükségtelen.

A vakok személyi járadéka az elmúlt 20 évben vak állapotú sorstársaink részére jelentős szociális könnyítést nyújtott. Ezen juttatásban évről évre 30-34 000 jogosult részesült, illetve részesül. Eredeti célját is betöltötte: jelentékenyen könnyíti a vakok anyagi természetű életviteli hátrányainak leküzdését.

Ezen rövid visszatekintés kapcsán is kívánom, hogy szövetségünk működését, tevékenységét törekedjünk lehetőleg a teljesség igényével vizsgálni.

Vano Imerlisvili dolgozata elé

Az írás szerzőjét hosszú évekkel ezelőtt ismertem meg Budapesten, amikor először járt hazánkban az egyik barátja meghívására. Vano Imerlisvili Tbilisziben végezte tanulmányait az Idegen Nyelvek Főiskoláján, ahol az angol szak mellé a magyar nyelvet vette fel kiegészítőnek. Az első találkozás óta volt alkalmam megfordulni tbiliszi otthonukban is. Egy estén át élveztük a közismert grúz vendégszeretetet kellemes baráti körben. Vano az évek múltával egyre jobban elsajátította nyelvünket. A 37 éves fiatalember jelenleg a Grúz Írószövetség munkatársa. A tbiliszi lapokban sorra jelennek meg fordításai. Előszóval ülteti át grúz nyelv-

re Benedek Elek meséit, de mások műveit is népszerűsíti a távoli országban.

Ez év augusztusában a Szegeden megrendezett Hungarológiai Kongresszuson vett részt, ahol magyar nyelven tartott előadásában a grúz-magyar kapcsolatokkal foglalkozott évszázadokra visszamenően.

Vano Imerlisvili: Magyarok Grúziában és a grúzok Magyarországon (kivonat)

A grúz-magyar kölcsönös kulturális irodalmi kapcsolatok eredete messzire nyúlik vissza. Grúzia, melynek évszázadokon át hősies küzdelmeket kellett vívnia szabadságáért és önállóságáért a két szomszédos nagyhatalom, Perzsia és Törökország ellen, nagyon emlékeztet Magyarországra, mely ugyancsak

hosszú időn keresztül folytatott nemzeti felszabadító harcot a török hódítók és az osztrák Habsburg-ház ellen. Grúziában ugyanúgy mint Magyarországon az egész ország területén a legkedvezőtlenebb viszonyok között sem szűnt meg a haladó erők küzdelme az elnyomás, a leigázás a kizsákmányolás ellen.

A sokéves grúz-magyar kapcsolatok a mai napig virágznak. Jelen tudományos előadásomban megpróbáltam nagyon röviden ábrázolni a grúz-magyar kulturális, irodalmi és diplomáciai kapcsolatok történetét.

Grúzia gazdag kultúrájával és ősi történelmével mindig vonzotta a magyar diplomatákat, írókat, valamint a tudós utazókat.

Magyarországot ismerték a reneszánsz-kori grúz írók, de a kölcsönös kulturális és irodalmi kapcsolatok kezdetei ezen két ország között a XVII. században kezdődtek.

Érdekes a grúz-magyar viszonyok az a szakasza, amely a grúz nyomdai betűk készítéséhez és a grúz nemzeti nyomda alapításához kapcsolódik. Említésre méltó II. Arcsil (1647-1713) és VI. Vahtang (1675-1737) grúz királyok érdeme a nemzeti nyomda megszervezése terén. Ebben magyar nyomdászok: Tótfalusi Kis Miklós és Istvánovics Mihály is segítettek őket. Egyszersmint meg kell említeni Antimiverieli (1650-1716) érdemeit ezen a téren.

Kétségkívül a könyvkiadás gondolata Grúziában sokkal előbb keletkezett, mint mielőtt a Tbilisziben elsőként 1709-ben kinyomtatott grúz könyv megjelent volna. (Az első grúz nyelvű könyvet Rómában nyomtatták ki 1629-ben). Korábban ennek a gondolatnak a megvalósulását akadályozta az állam

nehéz politikai és gazdasági helyzete, az idegen bitorlók támadásai és az országon belüli hűbéri széttagoltság. Csak VI. Vahtang király uralkodása idején vált lehetővé az első grúz nemzeti nyomda megalakítása.

Mihail Ungrovlaheli (Istvánovicsot nevezték így Grúziában) 1707-ben érkezett az országba és 1712-ig tartózkodott ott.

A grúz-magyar kapcsolatok következő periódusa szorosán összefügg két külföldi, nemzetiségüket tekintve azonban magyar személy: az író, történész, diplomata, geológus és orvos Reineggs Jakab, valamint utitársa, gróf Kohári János Grúziába való érkezésével. (1778)

A német származású Reineggs Jakab személyében különös módon keveredtek a kalandra vágyó ember, a tudós utazó és a kitűnő orvos tulajdonságai keveredve némi miszticizmussal. Reineggs elvégezte a nagyszombati egyetem orvostudományi karát, majd Észak-Magyarországon, a híres selecbányai Bányászati és Kohászati Főiskolán folytatta tanulmányait. Ettől az időtől kezdve Reineggs magyarnak tekintette magát és fel is vette a magyar állampolgárságot. Mivel belekeveredett a szabadkőműves mozgalomba, patrónusával, az egyik leggazdagabb magyar mágnással, Kohári Jánossal együtt elbujdosott Grúziába, ahol II. Herakliusz (1720-1798) korának egyik kiváló egyénisége lett.

Szárgisz Kákábádze professzor véleménye szerint Reineggs és Kohári érdeme az ősi grúz színházművészet helyreállítása.

A nemrég elhunyt magyar történész és író Tardy Lajos, éppen Reineggs Jakabról írta híres történelmi regényét, mely 1962-ben jelent meg Budapesten és

1971-ben fordították le grúz nyelvre.

Különösen jelentős szerepet játszott a grúz kultúra történetében Zichy Mihály. Az egyik legjelentősebb műve Rusztaveli: Tigrisbőrös lovag (Vephisztkaoszani) c. művéhez készített illusztrációja. Zichy élőképeket is rendezett Tbilisziben és Kutaisziban a Tigrisbőrös lovaghoz. 1885-ben a tervezett tizenkét illusztráció helyett harmincegyet rajzolt. A kliséket Bécsben készítették el, majd Lipcsében és Szentpéterváron nyomtatták ki. Zichy Mihály illusztrációi jelentették Rusztaveli halhatatlan költeménye történetének új szakaszát. Vitathatatlanul megérdemelte a grúzok szeretetét és őszinte tiszteletét. A magyar festő személyében a grúz nép és a grúz kultúra szerzett igaz barátot.

Azt is meg kell jegyezni, hogy nemcsak magyarok jártak és rövid időre, vagy egész életre maradtak Grúziában, hanem grúzok is kerültek Magyarországra.

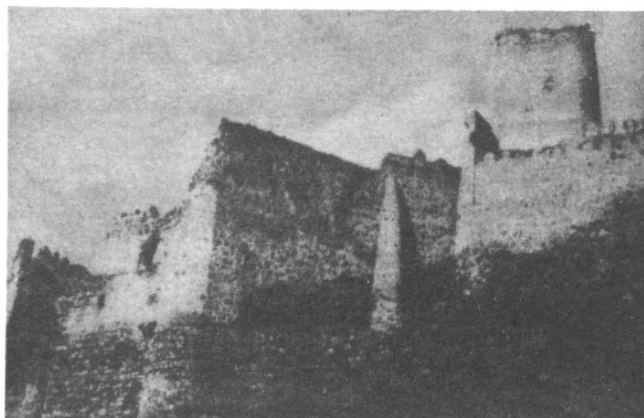
A magyar-grúz kapcsolatok történetének egyik neves lapját jelöli Vikár Béla alkotó tevékenysége. Zichy ajánlata Vikár Béla megismerkedett Rusztaveli említett alkotásával és magyarra fordította, mely 1917-ben jelent meg Budapesten. Vikár Béla megtanult grúzul, de nem annyira, hogy teljesen önállóan vállalkozni mert volna a fordításra. Három kitűnő grúz segítette munkájában, akik az I. világháború idején Ma-

gyarországon voltak hadifogságban. Vikár Béla fordítói tevékenységével jelentősen elősegítette az évszázadokra visszamenő grúz-magyar barátság megszilárdítását, további fejlődését.

Megemlítendő az is, hogy Kossuth Lajos családjának egyik ága Grúziában talált második szülőföldet, itt telepedett le. A mérnök Kossuth Sztaniszlávnak a nagyapja Szevasztopolból érkezett Tbiliszibe. Sztaniszláv leánya Kossuth Szvetlana a Sota Rusztaveli Grúz Irodalmi Intézet tudományos munkatársa. Rokona, Kossuth Lucia, pedig a Grúz Filharmoniai Társaság tagja.

1958-ban hozták létre Tbilisziben az Idegen Nyelvek Főiskoláján a magyar csoportot. A magyar nyelvet egy kedves hölgy, Békési Ilona tanította. Tizenkét évet dolgozott a főiskolán, s a magyar nyelvből sok szakembert képzett. Jőmagam is a tanítványai közé tartoztam. Munkájával ő is hozzájárult a grúz-magyar kapcsolatok öregbítéséhez.

Reményeim és hitem szerint a grúz-magyar kapcsolatok hagyományai tovább élnek, s bővülnek.■

Az anauri-vár Grúziában

Dr. Csobay Ildikó -
Dr. Vértes László

A vaknevelő intézetekről

(Dr. Csobay Ildikó és Dr. Vértes
László kutatómunkája nyomán)

A Magyar Vízügyi Múzeum - egyebek között - a vaküggyel összefüggő írásbeli relikviákat is őriz. Dolezsálek Antal, a pesti Vakok Intézetének első, múlt században élt igazgatója a vakügy elkötelezettje volt. Szerzőink az említett intézetben akadtak rá egy Dolezsálek Antal által szerkesztett - mai kifejezéssel élve - fejlesztési koncepcióra, melyet az alábbiakban közlünk, törekedvén a múlt századi írásmód hű visszaadására.

*Vázolata egy tervnek a magyarországi
vak-nevelő intézetek terjebbítését
illetőleg*

Mínt hogy a 'szerencsétlen vakok' száma Magyarországon 's a hozzákapcsolt tartományaiban, egy 12 milliónyi népeiséget felvéve, körülbelül 24 000-re megy, 's így egyremásra egy vak jut 500 emberre: terjebbítése a' vak-nevelő-intézetnek, mely az 1826-ki országgyűlés alkalmával jött létre, az 1838-ki szerencsétlen árvízkor pedig a' tulajdonképi intézeti-épület' összeomlása által Pesten tetemes kárt szenvedett, annál inkább s annál világosabban látszik szükségesnek lenni, mivel más orszá-

gokban több, még később alapított vak-nevelő-intézetek, mint a' müncheni (1826), stuttgarti (1827), freiburgi (1828), braunschweigi (1830), bostoni (1832), philadelphiai (1835) stb., valamint a' vakok aránylagos számú felvételére úgy egy célirányos intézeti-épületre nézve is immár a' legnagyobb tökéletességgel dicsekedhetnek. Magyarország pedig, a nemzetek nagylelkűségénél fogva nem akarhatja, hogy más tartományoknál e' tekintetben is hátrább álljon.

A vakok-intézetei az emberiség' egyik legnagyobb szenvedésének enyhítésére rendelvek, 's innét az ország, a nemzet az időkor emberiségének mint megannyi emlékei gyanánt tekintendők levén, alapításukra s' belső felkészítésükre nem csekély tekintettel kell lennünk. Pesti vak-nevelő-intézetünk jelenleg, az ide mellékelt kimutatás szerint, 24 nevendéket számlál, kik közül 10 mint intézeti növendék, a' többi több nemeslelkű emberbarát költségén kapja neveltetését az intézetben.

A nevelő-intézetten kívül azonban, még egy gyám-intézetre is volna szükség, olly vakok számára, kik elméjük' tompasága miatt nem képeztetethetnek ki annyira, hogy élelmöket megkereshessék, vagy végkép elárvultak, vagy egészen buták. Ennek elérésére szükségesnek vélném:

1. Ha minden egyes tek. vármegye, minden főtiszt, káptalan, szab.kir. város, egyes községek s' emberbarátok alapítványokat tennének (2400 forintjáb-

19

20

val p.p)* az ő kerületeikbe tartozó 's általok kinevezendő vakok számára.

2. Ha az ország egy a' célnak megfelelő s az ország' nagyságához szabott intézeti épületet állítana, a' szerint, mint az más országok' fővárosai-ban, mint Bécsben, Prágában, Linz-Münchenben, Dresdában stb. létezik.

Hogy a' méltóságos főrendek s' tekintetes karok ez országgyűlés' alkalmával kegyelmesen elhatározzák:

1.) hogy a' már fennálló intézeti épület nagyobbítása 's az annyira szükséges vakok' gyám-intézete felállítása végett a' fennevezett alapítványok megtéssenek 's

2.) hogy az intézet' célirányos épületet nyerjen 's forma szerint egy országos intézet' méltóságára emeltessék, - a' leg-szerencsétlenebb emberosztály' nevében, mellyhez a' vakok tagadhatatlanul tartoznak, legmélyebb alázattal esedezik

Dolezsák Antal

a' pesti vakok-intézetének igazgatója

A tudomány világából

Hogyan akadályozható meg az immunvédekezés?

(Megjelent az Élet és Tudomány c. folyóiratban)

A cukorbeteg nagy hányadát lehetne meggyógyítani, ha a hasnyálmirigyünkbe beültethetnék az inzulint termelő Langerhans-szigeteket. Mint minden szövetátültetéskor, itt is a legnehezebb feladat megakadályozni, hogy az idegen anyagot a szervezet kilökje.

A pennsylvaniai egyetem kutatói egy ügyes fogással kísérik meg ezt elérni. Cukorbeteg patkányok csecsemőmirigyének - timuszának - mindkét lebényébe egészséges patkányok 500-600 Langerhans-szigetét ültették be. Ebben a mirigyben "tanulják meg" a fiatal immunsejtek azt, hogy mi a "saját" és mi az "idegen". A timuszra az is jellemző, hogy érett immunsejtek ritkán fordulnak benne elő. Ezért - okoskodtak a ku-

tatók - a timuszban az idegen Langerhans-sejteket kevésbé fenyegeti a kilökődés, mint másutt. Csakugyan: tizenhárom patkány közül tíznek a timuszában az idegen Langerhans-szigetek sértetlenek maradtak, s inzulint termeltek. Kétszáz nappal később az állatok némelyikének veséjébe további ilyen sejtcsoportokat ültettek be, s azokat a patkányok szervezete nem lökte ki. Bizonyára azért nem, mert az akkorra megérett immunsejtek a timuszban - még fejletlen korukban - az idegen sejtcsoportot megtanulták "sajátként" tisztelni.

A kutatók remélik, hogy eljárásuk előbb-utóbb nemcsak a cukorbetegeken segít, hanem valamennyi átültetett szerv - szív, tüdő, vese, vagy máj - ellen fellépő immunvédekezésnek az erejét csökkenti.

Kas László

Akiknek egy kerékkal több volt...

...azok a vakok voltak, szeptember 29-én. Ne értsék félre kedves olvalóink: a cím értelme nem elmarasztaló, sőt: valószínűsítő és képletesen is értelmezhető és mindenképpen a vakok rátermettségét bizonyítja az az egy keréktöbbség, mellyel egy tandem rendelkezik, vagyis egy második meghajtó lánckerék. Képletesen pedig a keréktöbbség a vakok tudástöbbségére utal, a kerékpározás tudástöbbségére. A vakok lábában, szívében, tüdejében és mozgásigényében rejlik az az attribútum, a dolgok lényege, melynek segítségével eredményel veszik fel a versenyt a látókkal. Egy érzékszervvel van csak kevesebbük; de a többi négy bármelyike megötszöröződhet, ha az élet pedálján képletesen szólván - nem akarnak az első holtpontra maradni...

A győztes nagykeresek

Kitalálhatja a nyájas olvasó: a vakok immár hagyományosnak számító tandem-kerékpár versenyéről van szó jelen tudósításban, melyet a RECOGNITA alapítvány finanszíroz, évről évre.

Ezen a szép napsütéses vasárnapon is igazi versenyszellem uralta a "tour"-t. Két kategóriában indultak a versenyzők, mégpedig a "kiskerekesek" /camping-biciklisek/ és a "nagykeresek" lovagrendjének - a nyereg fölött húst puhító lovagok rendjét kell ez alatt érteni - versenycsoportjában. Két, kb. 1500 méteres távot kellett mindkét csoportnak futnia, kerekéznie. A mezőny bizony az első kör után már eléggé szét húzódott. A favoritok több lóhosszal, akarom mondani: tandemhosszal hagyták maguk mögött a mezőnyt. Dícséretére válik azonban a nyeretleneknek is, hogy becsülettel végigfutották a két kört, legjobb tudásuk szerint, balesetmentesen. Mindössze egy versenypáros

21

A győztes kiskerekesek

22

adta fel a küzdelmet: lepotyogott a láncuk!

Adjunk is helyt a dobogósok megnevezésének, elért rangjuk szerint, tehát:

Nagyker: (félreértések elkerülése végett nem a böcsületét veszített szocialista nagykereskedelemtől van szó, hanem a 28 coll kerékméretű biciklikről)

- I. helyezett: Cserna József, Dinya Imre
 II. helyezett: Darla János, Mock János
 III. helyezett: Nagy Attila, Somogyi József

Kisker:

- I. helyezett: Hervai János, Orsós Sándor
 II. helyezett: Garamszegi Krisztina, Pintér Csilla
 III. helyezett: Oláh Gábor, Takács Péter

Iskolák közötti versengés is teret kért magának a kategóriák sorában, ennek ranglistája a következőképpen alakult:

- I. Bánki Donát szakközépiskola
 II. Csikihegyiek Általános Iskolája
 III. Vakok Általános Iskolája

Valamennyi dobogós nyertes pénzjutalmat kapott, közülük az első helyezettek még egy gyönyörű szép porcelánkupát is hazavihettek.

Az izgalmakban bővelkedő, jókedvű versenyt tombola zárta le: egy tandem volt a tét, mely a sorsolás révén Jurátik Sándor (Vakok Ált. Isk.) személyében lelt gazdára. ■

Lak István-

Hídvégi Andrea:

Egy játék margójára

Egyszer volt, hol nem volt, volt egyszer egy kakukktójás játék. A felhívás időben megjelent az újságban, jelentkeztek is rá szám szerint tizenegyen. A szervezők örültek, szorgalmasan dolgoztak, hogy minden simán menjen. Eljött szeptember 28-a, a játék napja. Összegyűltek a szervezők, a munkájukat segítők, de a játékosok csak nem jöttek. Illetve jöttek: ketten. Együtt vártak még fél órát, de a jelentkezők közül többen nem jöttek el. Játszani is csak azért sikerült, mert még két tagtárs leült

melljük szerencsét próbálni. Akik voltak, jól mulattak, az igazi vesztesek azok, akik nem jöttek el.

Eddig a mese. Nincs jó vége. Nincs, mert akik nem jöttek el, annyira sem méltatták a szervezők munkáját, hogy levélben, vagy telefonon, a játék előtt (vagy legalább aznap reggel!) lemondták volna a részvételüket. Ennyit talán megérdemeltek volna, nem?

Más példákat is tudunk az egyre terjedő érdektelenségre: Szeptember 27-én délután olvasó-szerkesztő találkozó volt. A VV olvasói közül mindössze kilencen jöttek el. Az igazán színvonalas néprajzi előadásokon is csak lézengnek a hallgatók.

Óhatatlanul felmerül az emberben a kérdés: érdemes így tovább törni magunkat? ○

Kiss János

**Törődjünk többet
egészségünkkel!**

**Hogyan lehet leszokni a
dohányzásról?**

Kevés olyan dohányos van, aki ne tudná: a cigaretta veszélyezteti az egészséget, megrövidíti az életet. És bár ennek tudatában sok dohányos szívesen abbahagyná a füstölést, leszokási kísérleteik gyakran sikertelenek. Persze van, aki az orvos erélyes figyelmeztetésére rendszerint az első szívrohama alkalmával - valóban abbahagyja a dohányzást, de sokan egyszerűen nem vesznek tudomást a dohányzás ártalmairól, mondván: a nagyapám is állandóan füstölt, mégis kilencven évig élt.

A dohányzást másoktól tanuljuk. De míg a cigarettázás kialakulásában a tanulásnak, vagyis a példának van fő szerepe, addig a megszokáshoz elsősorban bizonyos feltételek szükségesek. A megszokás ugyanis ugynevezett szituatív ingerek hatására alakul ki. Ilyen tipikus szituáció például a munkahelyen a kávézási szünet, a telefonálás, az utazás. De a külső ingerekhez belsők is csatlakoznak, elsősorban a nikotinhiánnyal kapcsolatos jelenségek, amelyek következtében az illető újra és újra rágyújt. A nikotinnak vannak továbbá a lelki működésre gyakorolt hatásai is, amikor lelki tényezők, például a jól végzett munka vagy a balsiker, az öröm vagy a bánat készíti elő a dohányzást az embert.

Sok dohányos nemcsak lelkileg, hanem testileg is függ a cigarettától. Ez a

függőség hasonló ahhoz, ami bizonyos gyógyszerek vagy kábítószer hatása alá kerül ki. A nikotin serkenti a szellemi-tesztvékenységet és mérhető teljesítményfokozódást eredményezhet. A testi nikotinfüggőség megmutatkozik azokban az elvonási tünetekben, amelyekkel a dohányzással való felhagyás kísérletei alkalmával találkozunk. A leggyakoribb elvonási tünetek: izgatottság, étváagnövekedés (esetleg házással), vérnyomáscsökkenés, idegeség, fáradékonyság, álmatlanság, az összpontosítóképesség csökkenése, olykor depresszió.

A dohányosok elég jelentős része egyre többet szív; hasonló jelenség ez a gyógyszer-, illetve kábítószer-függőséghez. Az adag fokozását jelzi a cigarettafogyasztás növekedése, a láncdohányzás, továbbá az, hogy a nikotinmentes cigaretták nem tudnak elterjedni. Mindez azt bizonyítja, hogy a dohányosok jó része nikotinfüggőségben szenved.

A nikotin a szervezetben viszonylag gyorsan lebomlik, felezési ideje (amikor a mérge fele kiürül a szervezetből) mindössze néhány óra. Ilyenkor hiányállapot keletkezik ("nikotinéhség"), ami élettani ingerként rágyújtásra készítet.

Tekintettel a függőség bonyolult testi-lelki jellegére, arra kell választ keressünk, hogy mégis milyen módszerrel lehetne a leszokni óhajtó dohányosok segítségére sietni?

Lélektani eljárások.

A dohányosok mintegy 10-15 százaléka saját akaratából, segítség nélkül le tud szokni a cigarettáról. Többségük hirtelen, egyik napról a másikra hagy fel a dohányzással. Ez a módszer azoknak ajánlható, akik eddig még nem tettek hiábavaló kísérletet az abbahagyásra, és akik bíznak az akaraterejükben. Amennyiben mégsem sikerülne "egy csapásra" leszokni, akkor igénybe vehető a többféle leszoktató módszer egyike.

A szuggesztív kezelésben a dohányos szerepe passzív. Olyan szuggesztív elemeket, "szertartásokat" foglal magában ez a módszer, amelyekről a dohányos eredményt vár. A kezelés "szertartásai" közé tartozik például az orvos fehér köpenye és bizonyos előírások, szabályok. A gyógyításból kisugárzó meggyőző erő és szavahihetőség éppoly fontos, mint maguk a módszerek.

Az akupunktúra alkalmazói tiltakoznak az ellen, hogy eljárásukat a szuggesztív módszerek közé sorolják. Mind ez ideig azonban nem sikerült még bebizonyítani, hogy az akupunktúrának a szuggesztív hatáson kívül további hatásmódjai is volnának. Ennek ellenére az akupunktúrával való leszoktatás elterjedt, és a rövid időtartamú leszokás eredményessége 40 és 88 százalék között lehet. A tartós hatást azonban nem tudták még bizonyítani.

A hipnózist különféle formákban alkalmazzák, van csoportos hipnózis is. Hosszú távra aligha hatásos, de hatékony lehet a rövid időre szóló nikotinmegvonás elérésében. A siker természetesen függ a kezelt személy hipnotizálhatóságától.

Az averziós módszerek lényege: undor vagy legalábbis ellenállás kialakítása a nikotinnal szemben. Ezt a módszert az alkoholbetegek kezelésében is alkalmazzák. A kezelés egyik változata a "túldohányoztatás". Rövid idő alatt minél többet kell szippantani, mélyen belélegezve a füstöt. Ily módon enyhe mérgezés alakul ki, ami a dohányzást kellemetlen élménnyé teszi. E módszer azonban veszélyes lehet: koszorúérgörcsöt vagy akár szívinfarktust válthat ki. Alkalmazása tehát meggondolandó.

A viselkedésterápiák pszichoterápiás módszerek, és jó eredménnyel járnak, ha jól képzett szakemberek irányítják. A páciens arra kell megtanítani, hogy miképpen ellenőrizheti saját dohányzásviselkedését, hogyan tanulja meg az ellenállást a dohányzással szemben. Az önellenőrző módszerek manapság kombináltan alkalmazzák és 40-50 százalékos leszokási arány érhető el általuk.

Leszoktatás gyógyszerrel.

A gyógyszeres leszoktató eljárásokkal a leszokás fokozatos. A kezelés szakaszai: a kellemetlen megvonási tünetek csökkentése; ellenszenv, esetleg undor felkeltése a dohányzással szemben és végül a nikotinmentesség elérése. A szakaszosság nem jelenti azt, hogy minden esetben végig kell járni az említett szakaszokat.

Az ízdenaturáló szerek kellemetlen ízérzést keltenek dohányzás közben, és ugyanakkor feltételes reflexet építenek ki a használt szer és dohányzás között. Ezt a módszert alkoholelvonás kezelésére is használják.

A nikotin behelyettesítése: a nikotinelvonás tünetei tiszta nikotin bevitelével enyhíthetők vagy teljesen meg is

szüntethetők. A tiszta nikotin nagy adagban erős mérge, de helyesen adagolva nem veszélyes. Erre szolgálnak a nikotinos ráógumik, amelyek hatását tudományos kísérletekkel is igazolták. A nikotintartalmú ráógumi különösen eredményes azoknál,

akikben a nikotin-függőség már jelentős mértékben kialakult, és a nikotin elvonásakor elvonási tünetek lépnek fel. *

25

dr. Orlicki János -Göllesz Zoltán

CSALÁDI HÉTVÉGE Boglárlellén

Szövetségünk a Látásvizsgáló Országos Szakértői Bizottság munkatársaival együttműködve, vak gyermekek és szülők részére családi hétvégét rendezett. A rendezvényt boglárlelléi üdülőnkben szeptember 27-29. között bonyolítottuk le. A rendezvényre tizennégy családot hívtunk meg, az ország legkülönbözőbb településeiről.

A hétvége célja az volt, hogy segítséget nyújtson olyan vak kisgyermekeket nevelő családoknak, ahol a gyermek még csak a közeljövőben fog óvodába, illetve iskolába kerülni. A kortárs közösséghez még nem szokott gyermekek nevelése és felkészítése terén kívántunk praktikus, egyszersmind egyénre szabott és a jövőre nézve hasznosítható tanácsokat, ötleteket, útmutatást adni.

A célnak megfelelően a hétvége lebonyolításában tevékeny részes volt pszichológus, korai gondozó, gyógytestnevelő, a Vakok Általános Iskolájában tanító gyógypedagógus és a szövetség rehabilitációs osztályának főelőadója. Ezen szakemberek legjobb tudásuk szerint tájékoztatták a szülőket egy-egy

előadás keretében. Így a szülők gyermekük fejlődése és felnőtté válása időrendjében hallhattak a vak kisgyermek nevelésének pszichológiai problémáiról, az önállóságra nevelés kérdéseiről, az óvodába kerülés kapcán felmerülő esetleges problémákról, az óvodai nevelés részleteiről, az iskolaérettség követelményrendszeréről, az iskolaoktatási és nevelési munkájáról, a pályaválasztás lehetőségeiről, a speciálisan vakokra vonatkozó munkajogi kérdésekről, szociális rendelkezésekről és a szövetség érdekvédelmi, kulturális munkájáról és szolgáltatásairól.

A rendezvény színhelye ideálisnak bizonyult abból a szempontból is, hogy nemcsak előadásokat hallhattak a szülők, hanem sok esetben be is mutathattuk, amiről szó volt (pl. játékok, mozgásgyakorlatok). A program tartalmazott közös kirándulást, kötetlen beszélgetést, hangulatos tábortüzet is. A család hétvége rendezvény zárásaként a szülők annak a véleményüknek adtak hangot, hogy nagyon jól érezték magukat, és szeretnék, ha hasonló rendezvényen a jövőben ismét részt vehetnének. A rendezők részéről is úgy értékelhető a hétvége, mint amely szakmailag elérte célját, és egyben lehetőséget nyújtott a hasonló problémákkal küzdő családok közvetlen ismerkedésére is.

Valóban családi volt.

A balszerencse bajnokai

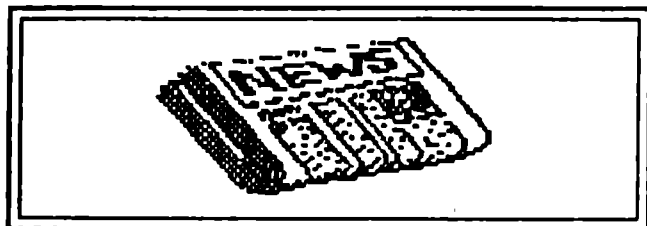
(Az *Unser Schaffen* c. újságból fordította Fedorné Hidvégi Andrea)

Régi bölcsesség, hogy vannak emberek, akiknek minden sikerül - talán a vasárnapi gyerekek? - mások viszont tehetnek amit akarnak, pechük van.

Főként az utóbbiaknak ajánljuk ezen értekezést: meglátják, nem is olyan vésszes a helyzetük, vannak náluk sokkal szerencsétlenebb emberek is.

Egy szólás szerint az embert még a saját ágyában is elütheti az autó. Csak ne nevéssenek! Miami-ban a hatéves Oskar Allannal ugyanis pontosan ez történt. Johnny Jones egy kanyarban elvesztette az uralmát az autója felett és neki ment egy lakóháznak. Az autó pontosan a gyerekszobába fúródott és megölte az alvó fiúcskát.

Az autósok között feltűnően sok a szerencsétlen flótás. Pomonában egy özvegyasszony 74 éves korában szerezte meg a jogosítványt. Az értékes dokumentummal büszkén hagyta el a közlekedési felügyeletet és beült az autójába. Azonban alig tett meg néhány métert, örömeiben összetévesztette a gáz- és fékpedált, áttörte az épület falát és

ugyanabban a teremben kötött ki, ahol két perccel ezelőtt kiállították a vezetői engedélyt. A rémülettől megnémulva, holtágypadtan adta vissza a dokumentumot a hivatalnoknak. Örökre kigyógyult autóvezetési szenvedélyéből.

"A baj nem jár egyedül" mondja a szólás. Vannak emberek, akik balesetek egész láncreakcióját váltják ki. Ralph Barley segédtanár fegyvere tisztogatás közben elsült. A golyó a ház előtt elhaladó polgármester füléből kiszakított egy darabot és az út túloldalán telibe találta egy tűzijátékokat árusító üzlet puszkaporos hordóját. A robbanás a szomszédos házakat is lángba borította. A segédtanár menyasszonya csak a puszta életét tudta megmenteni. Ez azonban még nem volt elég, a tűz áterjedt az élelmiszerboltra, ahol a rengeteg zsír és whisky kiváló tápot jelentett a lángoknak. Mikor végre megérkeztek a tűzoltók, nem tudtak oltani, mert építkezés miatt az utcában elzárták a vizet. Ráadásul Barley nem volt biztosítva, így a károkat szerény segédtanári fizetéséből kellett volna megtérítenie. Ez már túl sok lett volna a jóból, inkább eltűnt a környékről.

Csapások sorozata érte Rotherdam-ban a brit Paula Wooleyt is. Úgy kezdődött, hogy hároméves kislánya gyufával játszott és leégett a házuk. Alig költözött be a 23 éves asszony a szükséglakásba, egy csőtörés lakhatatlanná tette. Paula ezután az anyjához költözött,

ahonnan ellopták bútorait. Ráadásul közölték vele, hogy házasságát hivatalosan is felbontották. "Még egy ilyen hét és vihetnek a diliházba" - jegyezte meg kimerülten az asszony.

Vannak még ennél is szerencsétlenebb emberek. Például a négyéves Antonio Borlano, aki rövid megszakitásokkal 36 hónapot töltött kórházban. Először súlyos tüdőgyulladást kapott. Alighogy kiengedték a kórházból, átessett a küszöbön és eltört három bordája. Egy lenyelt tűt csak bonyolult műtéttel tudtak eltávolítani, azután egy tejesüveg találta el olyan szerencsétlenül, hogy eltört az orrcsontja. Ráadásul még két kutya is megharapta. Igazán szerencsétlen flótás!

Kellemetlen, ha egy rendőr vonzza a baleseteket, mint például Los Angelesben az ifjú Anita McKeow. Az egész azzal kezdődött, hogy fel akart tartóztatni egy zsebtolvajt. A férfi elfutott, ő utánarohant és legyűrte. Törött gyűrűujját kórházban látták el.

Alig hagyta el a kórházat, megpróbált széltválasztani két dulakodó férfit, mire az egyik szívenszúrta. Az életét golyóálló mellény mentette meg. Egy hétre rá ismét szolgálatban volt és egy baleseti helyszínt biztosított, ahol egy részeg autós elütötte.

Anita ismét hat hetet töltött kórházban. Még alig lépett szolgálatba, mikor egy szabálytalanul közlekedő autót akart megállítani. Az autós nekihajtott egy falnak, de ő sem tudott már fékezni és belevágódott a roncsba. Sérülései még nem gyógyultak be teljesen. Az ifjú rendőrnök nem veszítette el humorérékét: Egy előnyöm azért van mindemből - mosolygott - még a rendőrfőnök is ismer személyesen.

A szerencsének is vannak néha furcsa finctorai.

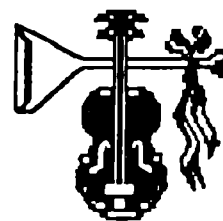
San Diegoban Terry Garrett csaknem egy milliót nyert a lottón. A nyeremény kifizetőhely ajtajában letartóztatták, mert 14 nappal ezelőtt ellopott két üveg konyakot. Egy másik lottónyertes is börtönben ül: Az angol Harry Clinp évtizedekig játszott eredménytelenül. A végén már kölcsönöket vett fel és ezért csalással vádolták: áldozatainak azt mesélte, hogy van egy gazdag amerikai nagybátyja, aki hamarosan meglátogatja és kifizeti valamennyi adósságát. Alighogy elítélték és bevonult a rács mögé, megtudta, hogy megütötte az angol utilottó főnyereményét: 2000 Fontsterlinget nyert és egy ingyen repülőutat Amerikába!

Franciaországban a balszerencse bajnoka klubba tömörültek. A klub célja: "Az optimista életszemlélet elterjesztése valamennyi társadalmi rétegben."

Egyik klubestjük alaposan próbára tette az optimizmusukat. Egy rövidzárlat következtében sötétben maradt a társaság. A gyertyafényben az egyik pincér megbotlott és az elnök szmokingjára borította a mártást. Az elnök mosolyogva emelkedett szólásra: "Látják uraim, a sors nem könnyíti meg a helyzetünket, de mi nem adjuk fel." Ezzel leült - a széke mellé. Mikor elhárították a hibát, felfedezték, hogy a sötétben valaki kiürítette az egyesület kasszáját.

Valami azért mindig megmarad a balszerencse bajnokainak: a reménység, hogy ennél rosszabb már igazán nem lehet.

28

Kas László: Zenei rovatNémeth Tamás:
Felhívás zenei játéokra

A zenei szakosztály elnöksége idén is megrendezi immár hagyományosnak számító zenei játékát. A Mozart év tiszteletére két remek Mozart operát kívánunk felhasználni zenei totónk összeállításához. A "Varázsfuvola" és a "Figaró házassága", avagy "Figaró lakodalmá" című operákat választottuk. Véleményünk szerint mindkét mű elérhető, meghallgatható a mai zenebarát számára, akár magyar nyelven is.

Szeretettel hívunk és várunk minden Mozart rajongót, sőt minden zene iránt érdeklődő játékos kedvű tagtársat Szövetségünk székházának kis előadótermében tartandó zenei játékokra ez év

december 8-ra, vasárnap délelőtt 10 órára. Előzetes jelentkezéseket Hidvégi Andrea kultúrosnak, illetve Kirner Gusztáv szakosztályi titkárnak szíveskedjenek leadni. Kirner Gusztáv elérhető a 1-225-880-as telefonszámon munkaidőben.

A játékban 14 zenei részlet fog felhangzani, Önöknek csak tippelniük kell és bízni a szerencsében, miközben gyönyörű muzsikát élvezhetnek. Jelentkezéseket a helyszínen is elfogadjunk. A verseny, azaz játék díjazására hat ezer forint áll a szakosztály rendelkezésére. Ismerőseivel, barátaival együtt Önt is várjuk!

Németh Tamás zongoraművész hangversenye

A Marcibányi téri Művelődési Központ színháztermében 1991. november 24-én, vasárnap du. öt órakor.

Közreműködik: Oltai Ildikó fh. - hegedű és Salát Ildikó fh. - gordonka

MŰSOR

1. J.S. Bach: C-dur és cisz-moll preludium és fuga a Wohltemperiertes Klavier I. kötetéből.

2. Vivaldi: Adagio - Salát Ildikó

3. Mozart: Variációk egy francia gyermekdalra K.v. 265

4. Gluck: Melódia Ries: Perpetuum mobile - Oltai Ildikó

5. Beethoven: G-dur szonáta op. 79 (alla tedesca)

SZÜNET

6. Bartók: Három Csík megyei népdal

7. Bartók: Román népi táncok de Falla: Tűztánc - Salát Ildikó

8. Brahms: Intermezzo op. 117

9. Brahms: Scherzo - Oltai Ildikó

10. Schubert: Gesz-dur impromptu op. 90. no. 3.

11. Schubert: B-dur trió - rondo - Oltai Ildikó, Salát Ildikó

Jegyek 90 forintos egységárban kaphatók a terjesztőknél és a hangverseny helyszínén (Budapest, II., Marcibányi tér 3-5.)

Kis László

A zene világnapjára

Az ENSZ októvber 1-jét - a zene világnapjának dátumát - az idősek világnapjává nyilvánította. Zene és időskor: kézenfekvő a két fogalom összefüggésén elgondolkodni. Mit is jelent a zene a muzsikát kedvelő idős - szabjunk egy tapintatos korhatárt - 60 év feletti korosztálynak.

Hát elsősorban - elmerengve a múlt - nosztalgiát jelent. Fiatalkori zenei képek, élmények sorát jeleníti meg a visszaemlékezés. Az első, örömteli felismerése annak, hogy az ifjú, szív érzékeli a zene üzeneteit, rádiós hasonlattal élve: képes demodulálni a zene hullámainak amplitudóit, frekvenciáit. Ez adja a készletet aztán minél több szerző minél több művének megismerésére.

Ismerkedés az Operához atmoszférájával a harmincas évek végén. A kakasülőt is a templomhoz hasonló áhítatos hangulat tölti be. (Kevéspénzű diáknak itt a helye.) Rálátni a kormányzói páholyra (akkor így nevezték a királyi páholyt). Mélyéből díszgyenruhás, magas rangú, elegáns tartású idősebb katonaelember tűnik fel kíséretével: maga a kormányzó. Ófőméltóságának, vagy a legfőbb hadúrnak aposztrofálták akkoriban. Diszkrét taps a nézőtérről, kegyes, de mértéktartó üdvözlő karmozdulat a páholyból, kölcsönös tudomásulvétele annak, hogy nem az államférfi a főszereplő, hanem Bordy Bella, aki Ravel Boleroját táncolja végig (mely muzsika még idős fejjel is jónak találtatik).

Negyvenes évek egyik szilvesztere. Már közelednek az orosz tankok, de mulatva mulatni, búcsúztatni az évet mégiscsak kell! Mivel mással, mint egy

vidám, hagyományos Denevérrel, ugyancsak az Operában!

Ostromot követő negyvenes évek: Klemperer a — sajnos megszűnt — Károlyi-kertben, természetesen gumicsizmában, mint egy csatornatisztító munkás. Viharos berohanás a pódiumra, meghajlás nélkül emeli pálcáját, hogy felhangoztassa az Egmont nyitány első megrázó akkordját: a bejáratnál azonban hangos vita folyik az elkésették és a jegyszédők között. Bizony, ilyenkor már lélek az ajtón se be, se ki! ... Klemperer leereszti a karját, megfordul, villámló, mózesi tekintettel méri végig a hangoskodókat, majd a dobogó szélére vonul - dübörög! - és háttal a közönségnek leül egy üresen maradt székre, ormóttan csizmába bujtatott lábait keresztbe vetve, a közönséget megvetve, odi profanum vulgus (gyűlölöm az avatatlan profán tömeget) pozitúrába merevedve.

Hamar elül a zaj, pissenés se hallik. Klemperer megenyhül: meg kell enyhülnie, hiszen el kell még "imádkoznia" az est során Beethoven hegedűversenyét, meg az Eroicát! A tömeg zaját nem állhatja, de mélységes megbocsátással, megértéssel hagyja figyelmen kívül, hogy az első sor előtt, a pódium alatt egy fiatal, sortnadrágos kamasz áhítattal hallgatja az akusztikus csodát: nem kormányzói páholyból, hanem egy öreg fa törzsének támaszkodva, biciklije nyergén ülve, amely nyereg ott és akkor fölért egy királyi páhollyal!

Néhány esztendővel később, még mindig Károlyi-kert. Willi Boskovsky, a bécsi filharmonikusok koncertmestere, az emlékezetes Neujahrskonzert-ek "Stehgeigere" (álló hegedűnek nevezték a múlt században a szalonzeneka-

29

30

rok első hegedűsét), interpretálója, a mindig sláger Strauss-keringők ráadásaként belezd az Aczél elvtárs által tilalmi listára tett Radetzky-marschba. Bos-

kovskynak szabad, ő külhoni! És csodák csodája: a közönség, az akkor már a sztálinista-rákosista vastapsokhoz idomított publikum 4/4-es ütemű vastapsba kezd, de nem az említettek iránti kényszerű tiszteletből fakadóan, hanem Vater Johann Strauss muzsikája által lelkesítve!

Újabb néhány esztendő telik. A szerencsés akkori jelenlévők közül ki ne emlékeznék Wolfgang Wintgassen csodálatos Lohengrin alakítására partnerével Astrid Várnaival Ortrud szerepében, meg ugyanebben a Telramundot megjelenítő Svéd Sándorral! Svédnek az első felvonásban jó darabig nincs énekelnivalója, csak némán vádolja Elzát: de ahogyan széttett lábakkal, némán megállott a színpad egyik sötét sarkában, hát ott és akkor bizony sok-sok higanymilliméterrel megemelkedett mind a színpadi-léggöri atmoszféra, mind pedig a hallgatóság vérnyomása!

Sok az emlék: az eddig leírtak - és le nem írtak - azonban mind-mind ifjúkori élmények. De hát milyenek is a jelenlegi öregkor zenei megtapasztalásai?

Nézzünk erre csak két példát a közelmúltból.

Az akkori ifjak természetesen már nyugdíjasok. Bizonyos beidegződött lelkesedéssel veszik tudomásul, hogy Lamberto Gardelli a Kongresszusi teremben Verdi Rekviemjét dirigálja. Helyárak: 1000 uszke 4000 forint. A nyugdíjas, aki valaha törzsvendég volt Bartók, Walter, Klemperer előadásain, hallotta Szigetit, meg Richtert, manapság néhány napig, vagy ha igényes két hétig koplal, hogy

láthassa, amint Gardelli a Tuba mirum tételnél hátrafordul, hogy a rejtett rézfúvósoknak intse be szólamukat.

Nem koplal! Nem megy el! Vagyis-hogy pontosítsunk: még tán nem koplal, de már nem megy el!

Budapesti Zenei Hetek nyitóhangversenye, 1991. Tévé szerencsére közvetíti: Meixner Mihály mindent beledob, hogy bevezető ismertetőjével is fémjelje a koncert rangját, a hangtechnikusok azonban a tőlük megszokott "szakértelemmel" megvétózzák az említett közvetítő szándékát: alig hallani hangját. Persze, ez nem reklám, nem clip, ki figyel oda! - gondolhatják. (Érdekes, midőn e sorok írója a harmincas években első detektoros-fejhallgató rádióját építette, akkor a technikusok tizedannyit sem értettek az akusztikához, mint mai utódaik, de a hangminőség valahogy mégis mintegy a tízszerese volt a tévében-rádióban ma hallhatóknak).

Szóval: műsoron a Mandarin-szvit, meg a Budavári Te Deum. Joó Árpád - nomen est omen - jól csinálja.

A közönség azonban nem!

Kevés a habitué, a törzsközönség! Sok a sznob!

Unott, hivatalból kivezényelt "honytyai" attitűdöket sugárzó arcokon pásztáz végig a kamera. Lapzártakor mondta be a rádió: nem büntetik többé a prostitúciót. A közveszélyes munkakerülést sem - jogilag - elvileg nincs is ilyen kategória. ... csak azokat büntetik, akik értik, mit mond Beethoven az Eroicában, mit Bach a hegedűpartitáiban, vagy Schubert a Halál és a lánykában, a C dur kvintettben...Hát kérem! Ezt jelenti az idős korosztály az idősek világnapján és a zene világnapján a Zenének!!

De a Zene nekünk változatlanul sokat jelent... ■

Csapó Endre

Brailab plusz vagy IBM PC?

Az utóbbi időkben - most, hogy megjelentek a különféle IBM beszélő rendszerek - vak berkekben időnként felálgoltak igen heves viták arról, hogy Brailab plusz vagy IBM számítógép kell-e vaknak.

Jelen cikkemben vita helyett azt próbálom összefoglalni, (a teljesség igénye nélkül!) mik azok a feladatok, munkaterületek, ahol az egyik, illetve a másik gép előnyösebben használható vak emberek számára. Ugyanis kategórikusan kijelenteni, hogy csak az egyik vagy a másik gép az egyedüli üdvözítő megoldás a vaknak - merő esztelenség.

Jómagam mindkét gépet elég jól ismerem, így hát feljogosítva érzem magam - végzettségemnél fogva is -, hogy megpróbáljak ha rendet nem is, de legalább tisztább és korrektebb képet adni ezekről a segédeszközökről. Nem is a képek felől, hanem inkább a felhasználói igény oldaláról közelítem meg a problémát. Az általános iskolai oktatásban az IBM nem sok lehetőséget nyújt, mivel a bonyolult operációs rendszer biztos elsajátítása ennél az életkornál nem megoldható, márpedig enélkül még sok egyszerűbb felhasználói program sem üzemeltethető teljes értékűen.

Itt egyértelmű előnyben van a Brailab plusz. Az operációs parancsok kis száma, logikus rendszere és a gép "átláthatósága" mindenképp amellet szól, hogy a számítástechnika alapjait ezen a gépen sajátítsák el. Emellet szól az is, hogy a meglévő programok igen nagy mértékben hozzá vannak igazítva a vak emberek igényeihez. A gép alkalmas a gépi szövegszerkesztés, a Basic és a Pas-

31

cal nyelvek és a DBASE adatbáziskezelő elsajátítására. Ezek a nyelvek bár elég régi verziók, mégis elérik azt a fejlettséget, hogy segítségükkel bárki további saját felhasználói programokat állíthson elő. A középiskolás korú vak fiatalok esetében sem egyértelmű a helyzet.

Ebben az életkorban a DOS elsajátítása már nem jelent problémát, de mégsem lehet egyértelműen letenni a garast az IBM mellett. Bár a PC sokkal szélesebbkörű felhasználást tesz lehetővé, mindennapi használata mégsem teljesen problémamentes. A PC igen okos gép, de jelenleg még elég nagyméretű hordozható kivitelben pedig iszonyúan drága, tehát egyelőre még mint jegyzetelő- és tanórán felhasználható számítógép nem fog tömegessé válni. Az angolul tanulók mind a két gépet jól tudják használni, bár az IBM gépen sokkal gazdagabb az ilyen feladatra orientált programok jegyzéke. Viszont aki németül tanul, az a Brailab plusz gépet tudja eredményesebben használni, mivel elérhető áron egyelőre csak ez a gép beszél németül.

A felsőoktatásban tanulók és a már dolgozók számára sem lehet biztos receptet adni. Az, hogy melyik gépet használja, erősen függ attól, hogy milyen szakterületen tanul az illető, és hogy milyen szakmai és kényelmi elvárásai vannak a géppel szemben.

Világos, hogy a számviteli-, pénzügyi- és egyéb gazdasági intézményekben tanulók illetve a programozóhallgatók igazán eredményesen és hosszú

32

távon csakis az IBM gépet tudják használni. Hasonlóan vonatkozik ez a leendő szakemberekre is, akiknek állandó dokumentum- és adatcserére van szükségük a látó környezettel. Itt igazán gyors és kényelmes munkát csak egy olyan gép biztosíthat, amelyik kompatibilis a látók által használtakkal.

Viszont akik munkájuk és tanulmányuk során főképp nyomtatott formában érintkeznek környezetükkel, és főképp dokumentum jellegű adatcserét igényelnek, azok számára tökéletesen elégségesek azok a szolgáltatások, melyeket a Brailab plusz gép nyújt. Ilyenek pl. a jogászok egy része, a magyar nyelvű szövegekkel dolgozó irodai alkalmazottak, egyes tanárok stb.

Véget kéne már vetni annak a hozzáállásnak, hogy mindenki a lehető legmodernebb eszközöket szerezze be, még akkor is, ha annak valamennyi szolgáltatásait sem a jelenben, sem a

jövőben nem fogja teljes mértékben kihasználni!

Hogy illusztráljam a fent írtakat közlöm, hogy jómagam főképpen az IBM PC gépet használom tanulmányom és valószínűleg munkám során is a legtöbbet, de pl. ezt a cikket is, és más egyéb dokumentumot is szívesebben szerkesztek Brailab plusz gépen, mert az ezen futó szerkesztőprogram sokkal kényelmesebben használható, és az ékezetekkel sincs probléma, valamint a szöveg megformáltsága is biztosabban ellenőrizhető.

Tehát csak azt tanácsolhatom: Mindenki alaposan mérje fel igényeit, lehetőségeit, és csak ezek ismeretében döntsön afelől, hogy melyik számítógépet kívánja beszerezni. Ne becsméljük egyiket sem! Örüljünk a sokféleségnek, és becsüljük meg valamennyit. A fejlesztők igen sok munkája tette lehetővé számunkra, hogy lassan-lassan a magyar vakok is korszerű segéd-eszközöket használhassanak.

SZÁMÍTÓGÉPES TÁBOR

1991. július 29-e és augusztus 3-a között egy számítógépes táborban vettünk részt a Debrecentől északra kb. 15 km-re lévő Bodaszőlőn a Kenézi kórház üdülőjében. A nyolc diákból álló csoport vezetője dr. Szél Lajos volt. Két gyerek Dunakesziről a többi pedig Hajdú-Bihar megyéből jött a táborba.

A tábor célja a gyerekek számítógépes tudásának fejlesztése volt. Ez természetesen nem azt jelenti, hogy egész nap a gép mellett ültünk. Voltunk lovagolni, túrázni, ha távol kerültünk egymástól, akkor rádióon tartottuk a kapcsolatot.

Családias hangulatban teltek el napjaink, sokat nevetgáltunk, tréfálkoztunk, így gyorsan elszállt az idő. Szívesen maradtunk volna még akár egy hetet, de hát menni kellett haza.

Táborozásunkhoz a debreceni önkormányzat és az MVGYSZ központja nyújtott anyagi támogatást. Nagyon jól teltek napjaink. Most is szívesen emlékezünk az együtt töltött napokra. Reméljük, hogy jövőre is részt vehetünk az ideihez hasonló táborban.

Paál Zsolt VII. osztályos tanuló

Vendégségben nyelvrokonaiknál

Az idén tavasszal a Néprajzi Múzeum Kerecsi Ágnes munkatárs vezetésével expedíciót küldött ki nyelvrokonainkhoz, az osztjákokhoz.

A finnugorokat két nagy nyelvcsalád alkotja: az egyik az Ugor, a másik a Finn-permi ág. Az ugor ág további két beszélt nyelvterületre oszlik. Az elsőben a magyarok, a másodikban az obi ugorok, a mansyk (vogulok), hantik (osztjákok). Az obi ugorok elnevezés onnan ered, hogy ezek az igen erősen megfogyatkozott létszámú népek az Ob folyó mentén, illetve annak környékén élnek.

A finn-permi ág első nagy csoportját alkotják a komi (zürjén), udmurt (votják) és a mordvin nyelvcsaládok. Másik csoportjában találjuk meg a finneket, az észteket és a lappokat.

Az osztjákok, más néven hantik, ma is ősi életformájukhoz híven élnek, igen kis, zárt közösségekben. Halásznak, vadásznak. A XX. század emberének szinte hihetetlennek tűnik, hogy ők még mindig a ciklusos, nomadizáló társadalomban élnek. Lakhelyeik csak félig állandóak, mivel szálláshelyüket évszakonként váltják. Így tehát van tavaszi, nyári, őszi és téli szállásuk. Megélhetésük fő forrása a rénszarvastenyésztés. Télen több héten át portyáznak az állatokkal, mielőtt téli szálláshelyükre érkeznek. Az állatokat mindig saját szükségletre vágják. A húsát nyersen eszik, nagy ritkán főzve. A nyershús tárolásának módja igen egyszerű:

kunyhóik mögé egy verembe rakják. Tartósítószer nélkül hosszú időn keresztül eláll, tekintettel a mínusz harminc Celsius fok hőmérsékletre. Az állat lenyúzott bőrét kifordítják, ráakasztják a kerítésre, ahol a nagy hidegben alaposan kifagy. Fagyasztás után az asszonyok kunyhóikban kézzel morzsolgatják, dörzsölgetik a gereznát egészen addig, míg az teljesen puha nem lesz. A feldolgozáshoz semmiféle cserzőanyagot, vagy egyéb vegyszert nem használnak. Elsősorban saját szükségletre készítik a bőrtermékeket, de egy kevés eladásra is jut belőlük.

A téli szállásukon októbertől márciusig vannak. Ezt követően a rénszarvasokkal együtt tavaszi szálláshelyükre költöznek.

A rénszarvas mindenütt megkeresi táplálékát, még a hó alól is kikaparja az ott található növényeket. A csordát nem őrzik. Nincs mellettük pásztor, mint ahogy az másutt szokásos. A csorda mellett csak egy sátor van, melyben többnyire nincs senki, de a rénszarvas ott marad mellette: ez jelenti számára a gazdát. Előfordul, hogy sátor sincsen, csupán egy leszúrt boton lévő rávetett ruhadarab, ami az embert szimbolizálja.

A nyár igen későn kezdődik náluk és rövid ideig tart. Szállásukat közvetlenül a folyó mentén verik fel, majd megkezdik a halászatot. A halászatnak nálunk is ismert változatát az úgynevezett

rekesztő halászatot űzik. Hálókkaal elkerítenek egy darabot a folyóból és amikor már elég hal van benne kihúzzák. A halat felfüstölve fogyasztják, de

olykor nyersen vagy pácolva is. Ez utóbbit nyírfakéreg dobozban tartják.

A rénszarvas leölése rituális szertartás keretében történik. A nap járásával szemben háromszor körbe forognak ezzel elűzik az ártó szellemeket. A szertartáson az asszonyok nem vehetnek részt, mivel azok hitük szerint tisztátalanok. Vágószerszámaikat több napi járóföldről szerzik be. Ezeket a késeket otthon megedzik, s ezáltal lesznek alkalmasak tartósan szúrásra, darabolásra, fejtésre, valamint evésre.

A férfiak felső ruhájuk alatt combtőig érő rénszarvascsizmát viselnek. Ruhájukat soha nem mossák, ha pedig tönkremegy újat készítenek, s a régit eldobják.

Téli szállásuk félig a földbe ásott kunyhó, közepén egy kályhával. Fűteni csak nappal szoktak, de azt igen erősen: a hőmérséklet plusz 30 Celsius fokra is felmehet. Ruhájukat hosszú benttartózkodáskor sem vetik le. Fekhelyük több réteg rénszarvasbőr, takarójuk is ugyanez.

Ételeik javarésze krumpliból és hagymából áll. A zöldséget nem ismerik, a gyümölcsök közül pedig csak az áfonyát. Fűszert nem használnak. Lisztjüket szárított halból készítik. A húst akár főzve, akár nyersen fogyasztják, csak sóval ízesítik. Különleges étkezési szokásaiknak megfelelően a leölt állat

egy részét csak a férfiak, míg másikat csak a nők és a gyermekek fogyasztják. A nyersen fogyasztott húsdarabokat az állat véérébe mártják. Számkra idegen étkezési szokásaiknak köszönhetően körükben a fogbetegség ismeretlen fogalom.

Rituális szertartásaik ősi eredetűek. A leölt rénszarvas koponyáját a szent helyre viszik, ahol felakasztják egy fára. Minden fának saját szelleme van. A fenyő az alvilág szelleméé, a nyírfa az égieké. Az áldozati koponyát csak a nyírfára lehet tenni, s csakis télen. A szertartást a sámán végzi.

Amikor a sámán varázsol, vagy jósol szakrális dallamokat énekel. A szertartás végére a sámán teljesen kimerül. Énekét sámándobbal kíséri. Egy sámánnak egész életében csak két-három dobja lehet. Az utolsót elszaggatva többé már nem sámánkodhat. Saját családjának nem jósolhat. A szellemeket megkérdezi ugyan, de nem közli azt velük, amit a családjára vonatkozóan tőlük hall.

Osztják nyelvrokonainknak múlhatatlan érdeme, hogy beszédüket tisztán megőrizték, noha írásbeliséggel nem dicsekedhetnek. A zord éghajlat, a kemény életfeltételek mellett mégis optimisták, jószívűek és bíznak jövőjükben.

Saját, megváltozott életfeltételeink mellett elgondolkoztató, hogy egy-egy nyelvrokonunk ma milyen körülmények között tartja fenn magát. Őseinknek köszönhető, hogy nemcsak távol-ságban, de létformánkban is milyen nagy utat tettünk meg az elmúlt évszázadok alatt.

Pis Mátyásné

Egy jól sikerült kirándulásról

1991. szeptember hó 5-én 27 fős kis csoportunk ragyogó időben kirándulást tett Szeghalomra és Várhelyre. A kis létszámú, de igen lelkes csapat a békéscsabai autóbusz pályaudvaron találkozott, majd az útközben felszállókkal vált teljessé a létszám.

Szeghalmon annyi időt töltöttünk, hogy megnéztük a helyi múzeum vasúttörténeti kiállítását, mely abból az alkalmából nyílt, hogy az idén 100 éves a Gyoma-Dévaványa-Szeghalom-Füzesgyarmati vasút, melynek végállomása valamikor Arad volt. Képeslapokkal, korabeli újságcikkekkel, régi használati tárgyakkal illusztrálták a régmúlt vasútjának kezdeti és későbbi szakaszait. Nagyon élethű volt az a makett, melyen parányi mozdonyokat, őrházakat, alagútakat mutattak be. Szinte a kormos, pöfögő vonaton érezte magát az ember a modellek szemlélésekor, és gondolatban összehasonlíthatta a régi füstöst a mai, modern villanyvonattal.

Ezt követően utunkat Várhelyre folytattuk, erre a Körös-menti szép kirándulóhelyre. A város története akkor kezdődött, amikor az eke kiborította egy néhai település maradványait. Ma régészeti lelőhely, ahol kezdő régészek sajátíthatják el eme tudomány alapjait.

Ifjúsági nyaralótábor is van Várhelyen: kultúrált környezetben tölthetik itt a fiatalok szabadidejüket. Szórakoztatásukról színes TV és videóberendezés gondoskodik, de megfelelő időben fürdésre, csónakázásra, horgászásra is van lehetőség. Igen jó hangulatban, harmonikaszó mellett időztünk itt ebédig: ízletes birkapörkölttel csillapítottuk éhségünket.

Étkezés után rövid ideig fényképeztünk, majd indultunk vissza Békéscsabára, hogy a megye különböző településein lakó tagtársaink idejében ha zaérkezzenek.

Reménykedünk abban, hogy valamennyi fénykép sikerült, megőrizvén ezekkel ennek az élményekben gazdag, szép napnak az emlékeit.

35

KÖZLEMÉNYEK — HIRDETÉSEK

Sok tagtárs jutott hozzá IBM PC számítógéphez, és sokan vásárolták meg a BraiLab PC beszélőegységet gépük meghangosításához. Mivel ahány gép, annyi a beléjük égetett BIOS alapszoftver, ezért a beszélőprogram sok helyen duplázza a számokat és néhány írásjelet. A hiba oka nem maga a program, hanem az a körülmény, hogy a HUN.BAT állomány nem megfelelő.

Csapó Endrének sikerült az állomány csekély mértékű átírásával a hibát megszüntetni. A javított programot floppy-lemez elküldése esetén minden érdeklődőnek rendelkezésére bocsátja, illetve válaszboríték küldése esetén közli a betoldandó sorokat. Budapestiek a helyi csoportnál Kabai Istvántól is megszerezhetik a HUN.BAT fájlt. Csapó Endre címe: 2092 Budakeszi, Csák u. 16.

Hirth Ignác, a Természetjáró Szakosztály vezetője a Magyar Természetjárók 100 éves évfordulója alkalmából a "Természetbarát" kitüntetés bronzfokozatát kapta, melyhez ezúton gratulálunk.

A Landini együttes szeretettel meghívja a kedves olvasókat az 1991. november 30-ikán 17 órakor kezdődő 15-dik éves jubileumi hangversenyére. A koncert helyszíne szövetségünk székháza (Budapest, XIV., Hermina u. 47.). A műsorban középkori és reneszánsz szerzők művei hangzanak el. Balépődij nincs; a bejáratnál "Becsületkasszát" helyezünk el.

Gyengénlátó, otthont, zenét és színházat, valamint hosszú sétákat kedvelő alközpontkezelő férfi keresi 33-36 év közötti házas, lakással rendelkező hölgy ismeretségét, házasság céljából. Válaszokat "Otthon" jeligére a szerkesztőségbe kér.

37 éves, vidéken élő vak hölgy megismerkedne korban hozzáillő vak, vagy gyengénlátó férfival, házasság céljából. Leveleket lehetőleg pontírásban "Holdfény" jeligére a szerkesztőségbe kér.

Felhívjuk tagtársaink figyelmét, hogy szövetségünk áruladásából segédeszközt utánvétellel vásárolni nem lehet.

Kérjük, hogy a megvásárolni kívánt segédeszköz vételárát rózsaszínű postautalványon szíveskedjenek feladni szövetségünk címére. A pénzesutalvány beérkezése után a megvásárolni kívánt segédeszközt postafordultával a megadott címre elküldjük.

152 cm magas, 28 éves, két kiskorú gyermekét egyedül nevelő gyengénlátó asszony megismerkedne barátság, esetleg házasság céljából korban hozzáillő gyengénlátó férfival. Leveleket "Találkozzunk" jeligére a szerkesztőségbe kér.

Leinformálható, gyengénlátó házaspár életjáradékot, vagy eltartási szerződést kötne sorstárssal. Leveleket "kölcsonös bizalom" jeligére a szerkesztőségbe kér.

GRANDOPTIK típusú olvasógép TV-vel együtt, új állapotban eladó. Érdeklődni lehet az 1-760-291-es telefonszámon.

VÁRJUK

A FŐVÁROSI GÁZMŰVEK
ÜZLETHÁZÁBA

AHOL

GÁZFŰTŐ- ÉS

GÁZFŐZŐ KÉSZÜLŐK

VALAMINT EGYÉB

GÁZSZERELÉSI ANYAGOK

IMPORT FÜRDŐSZOBABERENDEZÉSEK

NAGY VÁLASZTEKBAN KAPHATÓK

BUDAPEST IX., KOPPÁNY UTCA 6-7.

TELEFON: 113-5415 , 114-0273

SZÉP A FÉNYKÉP F O R T E P A P Í R O N
SCHÖN SIND DIE BILDER AUF F O R T E P H O T O P A P I E R
YOUR PICTURES ARE NICE ON F O R T E P H O T O P A P E R S

PHOTO FILMS
PHOTO
AND PAPERS

FÉNYKÉPEZÉSHEZ HASZNÁLJA A FEKETE-FEHÉR ÉS SZÍNES
F O R T E A N Y A G O K A T !

BENUTZEN SIE ZUM PHOTOGRAPHIEREN DIE SCHWARZ-WEISSEN
UND FARBIGEN F O R T E M A T E R I A L I E N !

USE IT TO THE BLACK-AND-WHITE AND COLOR
P H O T O - M A T E R I A L S M A D E B Y F O R T E !

F O R T E F O T O K É M I A I I P A R

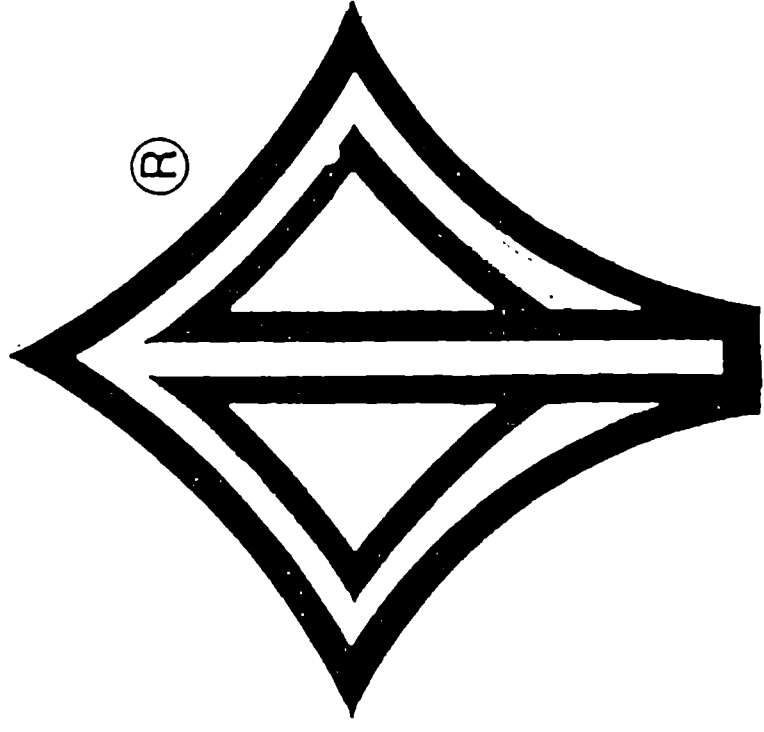
2601 VÁC, VÁM UTCA 3. PF. 100. TELEX: 22-5022

HUNGARY

*Sport- és
szabadidőruházat*

*Sport- és
szabadidőruházat*

*Sport- és
szabadidőruházat*

Gyártja:

SENIOR

VÁCI KÖTÖTTÁRUGYÁR

Proxero az ön partnere !

Informatikai, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

Budapest, 1052 V. Fehérhajú u. 2. Telefon: 1-374-255

Számítástechnikai tanácsadás, rendszerfejlesztés

Gazdálkodó szervezeteknek ajánljuk:

Titkár céginformációs és levelező rendszer

- Céginformáció, partner nyilvántartás
- Levelezés 6 nyelven
- Iktatás
- Határidő nyilvántartás

Pénzügyi kintlevőségek rendszere

- Akkreditívek
- Benyújtások, befolyások
- Széleskörű lekérdezési lehetőség

Külkereskedelmi tevékenységet folytatóknak ajánljuk:

Külpiaci információrendszer

- Szöveges és számszerű külpiaci információk
- Relációnkénti elemzések
- Egyedi adatstruktúra felépítések

Komplex külkereskedelmi rendszer

Export modul

- Ajánlatok, engedélyek kötések, lebonyolítás
- VÁM 91
- Ügylet követés
- Teljeskörű gépi okmányolás

Oktatás

- Alapfokú számítástechnikai ismeretek
- PC számítógép kezelő képzés

Rendszereink egymással kapcsolhatók, modulonként is megvásárolhatók.

